TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
BALKAN ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ YAYINLARI

BALKAN DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ARAŞTIRMALARI I

EDİTÖR
Doç. Dr. İbrahim KELAĞA AHMET

2021

BALKAN DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ARAŞTIRMALARI I

2021

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
BALKAN ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ YAYINLARI

BALKAN DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ARAŞTIRMALARI I

EDİTÖR

Doç. Dr. İbrahim KELAĞA AHMET

EDİRNE 2021

Trakya Üniversitesi Yayın No: 273
T.Ü. Balkan Araştırma Enstitüsü Yayın No: 14

BALKAN DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ARAŞTIRMALARI I

EDİTÖR: Doç. Dr. İbrahim KELAĞA AHMET

İnceleyenler: Dr.Öğr. Üyesi Ferhan KIRLIDÖKME MOLLAOĞLU
Dr.Öğr. Üyesi İrini SARIOĞLU

Dizgi: Öğr. Gör. Meral JAHJAİ

Düzeltme: Arş. Gör. Noyan HACIPAŞAOĞLU

Kapak Tasarım: Fatma YAZICI - Bülent AKYAY

Baskı: Trakya Üniversitesi Matbaası
Edirne Teknik Bilimler MYO Sarayiçi Yerleşkesi / EDİRNE
E-Mektup: matbaa@trakya.edu.tr

1. Baskı: Aralık 2021

ISBN: 978-975-374-316-7

Copyright © Bütün yayın hakları Trakya Üniversitesi Balkan Araştırma Enstitüsüne aittir. Kaynak göstererek tanıtım amacıyla ve araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve mekanik yolla çoğaltılamaz ve dağıtılamaz.

Kitapta yayımlanan yazılarda savunulan görüşler T.Ü. Balkan Araştırma Enstitüsünü hiçbir surette bağlamaz. Yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarına aittir.

Gönderilen yazılar intihallere karşı *iThenticate* programı ile denetlenmiştir. http://www.ithenticate.com/

YAZIŞMA ADRESİ
Trakya Üniversitesi Balkan Yerleşkesi Enstitüler Binası
Balkan Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
22030 Edirne / TÜRKİYE
Telefon: +90 284 - 235 34 58 **Belgegeçer / Fax:** +90 284 - 236 31 79
E-Mektup: bae@trakya.edu.tr

EDİRNE 2021

İÇİNDEKİLER

EDİTÖRDEN……iii

Stanislav Stratiev: Bulgar Komedyasını Dünyaya Sevdiren Oyun Yazarı
Prof. Dr. Hüseyin Mevsim ……1

Modernizm Işığında Aris Aleksandrou'nun *Sandık* ve Franz Kafka'nın *Dava* Adlı Yapıtlarında Benzer İlişkiler
Prof. Dr. Esin OZANSOY ……25

Atina Romantik Okulu ve Üç Fenerli Romantik Panagiotis Soutsos, Aleksandros Soutsos, Grigorios Palaiologos Romanları Üzerine Bir İnceleme
Arş. Gör. Özlem ATAY ……53

Çağdaş Yunan Edebiyatında Yedi Adalar Ekolü Temsilcilerinin Şiirlerinde Romantizm
Doç. Dr. İbrahim KELAĞA AHMET- Dr. Alexandra Marina DAPOUDANİ……75

Odisseas Elitis'in Şiirinde Helenizm Kavramı
Arş. Gör. Aslı DAMAR ÇAKMAK……..131

Yunanistan'da Dil Sorunu'nun (1900-1920) Eğitim Dili Sorunu Üzerindeki Etkileri ve Siyasi Yankıları
Öğr. Gör. Burcu CAYMAZ BİLGİN……155

Retorik Araçların Söylemsel Stratejilerdeki Rolü: Yunanistan ve Ulusal Ayrışma Örneği
Arş. Gör. Dr. Özgür RENÇBERLER……...187

Hasan Kaleşi: Balkanlı Bir Şarkiyatçı
Öğr. Gör. Meral JAHJAİ…….219

ÇAĞDAŞ YUNAN EDEBİYATINDA YEDİ ADALAR EKOLÜ TEMSİLCİLERİNİN ŞİİRLERİNDE ROMANTİZM

İbrahim KELAĞA AHMET*
Alexandra Marina DAPOUDANİ**

Giriş

Çağdaş Yunan edebiyat tarihinde Yedi Adalar Ekolü terimini 19.yüzyılın ikinci yarısında Konstantinos Asopios ve Emmanouil Roidis'in literatüre kazandırdığı kabul edilmektedir. Daha sonra şair Kostis Palamas Yedi Adalar'da 19.yüzyılda özellikle Dionysios Solomos'un (1798-1857) etrafında toplanmış önemli şairlerin neredeyse tamamını adlandırmak için bu terimi benimsemiştir. Bunun yanı sıra Solomos ya da Korfu (Kerkira) Ekolü gibi terimler de önerilmiştir. Günümüzde Yedi Adalar Ekolü terimi 18.yüzyılın son çeyreğinden yaklaşık 19.yüzyılın sonlarına kadar İyon Adaları'ndaki edebi yaratıcılığı adlandırmak için kullanılmaktadır.[1]

Yedi Adalar Ekolü şairlerinin gruplara ayrılması Yedi Adalar'ın en önemli şairi olarak kabul gören Dionysios Solomos referans noktası olarak alınarak yapılmıştır. Daha somut bir dille ifade etmek gerekirse, Solomos öncesi, Solomos çizgisinde olanlar, Solomos sonrası şairler, Solomos dışındakiler ve pek iz bırakmamış ardıllar olmak üzere beş şair grubundan söz etmek mümkündür. Bu makale ağırlıklı olarak Solomos etrafında yoğunlaşan şairlere odaklanacaktır. Solomos çizgisinde yer alan şairler Solomos ile yaşıt ya da ondan daha genç olan, onu tanımış ve eserini kucaklayarak kendisiyle dostluk kurmuş, şiirlerinde Solomos kaynaklı etkinin izlerini taşımaktadırlar. Solomos çizgisindeki en önemli şairler Antonios Matesis (1794-1875), Georgios Tertsetis (1800-1874), İoulios Typaldos (1814-1883), Gerasimos

* Doç. Dr., Trakya Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Balkan Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Çağdaş Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Edirne, ORCID: orcid.org/ 0000-0003-3851-0826, E-posta: ikelagaahmet@trakya.edu.tr

** Dr., Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balkan Çalışmaları Anabilim Dalından doktora derecesi sahibi, Trakya Dimokritos Üniversitesi, Klasik ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Yunan Filolojisi Bölümü Post Doktora öğrencisi, Komotini (Gümülcine) /Yunanistan, ORCID: orcid.org/0000-0002-3620-6997, E-posta: sandradapoudani@yahoo.gr

[1] Euripidis Garantoudis, *Oi Grammatologikoi Prosdiorismoi, Eptanisiaki Skholi*, Egkheiridio Meletis, Elliniko Anoikhto Panepistimio, Patra 2008, s. 61; "Eptanisiaki Skholi" *Leksiko Neoellinikis Logotekhnias*, Defteri Ektyposi, Ekdoseis Pataki, Atina 2008, s. 678.

Markoras (1826-1911) ve Yakovos Polylas (1826-1896) olarak sıralanabilir. Solomos etkisi dışında yer alan şairler içinde Aristotelis Valaoritis ve Yedi Adalar şiirinin zirvedeki diğer kutbu olarak görülen Andreas Kalvos'tan (1792-1869) özellikle söz etmek gerekir. Ekolün son temsilcilerinden biri ise bu çalışmada da yer alan Stefanos Martzokis'tir (1855-1913).[2]

Yedi Adalar edebiyatı gerek adaların İtalya'ya coğrafi yakınlığı gerekse uzun yıllar Venedik hakimiyetinde kalmış olması gibi sebeplerle Batı kültürüne açılarak o dönemin Avrupa edebiyatından doğrudan etkilenmiş ve şiirin ön planda olduğu zengin edebi ürünler ortaya koymuştur.[3]

Yedi Adalar'dan giderek İtalyan okullarında öğrenim görmüş çok sayıda genç, romantizm ruhunu da adalara taşımışlardır: Zoras'ın tespitlerine göre: "*Genel anlamda eğitime susamış gençler, İtalyanlar'dan yardım alarak, İtalya üniversitelerine gitmek suretiyle eğitimlerini orada tamamlamktaydılar. (...) İtalya'da tahsil gören öğrencilerin sayısı artmaktaydı. Onlar sadece filoloji bölümlerinde değil aynı zamanda tıp, hukuk ve pozitif bilimler alanında da eğitim görmekteydiler.*"[4]

Yedi Adalar edebiyatının gelişerek değerli eserler vermesinde uygun çevresel şartlar da etkili olmuştur. Yabancı istilacılar adalarda yaşayanların entellektüel ufkunu genişletmiş buna karşın özellikle İtalya ile olan iletişim kıta Yunanistan'ında yaşayanlardan farklı bir toplumsal yapı şekillendirmiş ve bu toplumun gelenekleri şairlerde farklı bir edebiyat neslinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur.[5]

Öğrenim için İtalya'nın Padova, Roma, Firenze, Milano ve Napoli gibi ünlü üniversitelerine giden Yedi Adalı genç öğrenciler, dönemin önde gelen edebiyat akımlarıyla tanışarak Foscolo, Alfieri, Monti, Manzoni, Leopardi, Carducci gibi ünlü İtalyan edebiyatçılardan etkilendiler ve bu entellektüel alışverişin bir neticesi olarak romantizmin tohumlarını da beraberlerinde adalara getirdiler. İtalyan edebiyatından ve romantizmin Avrupa

[2] Garantoudis, *a.g.e.*, s. 63.
[3] Panagiotis Moullas, "Logotekhnia 1830-1880", *İstoria tou Ellinikou Ethnous*, Tomos 13, Ekdotiki Athinon, Athina 1977, s. 492-514.
[4] Georgios Zoras, *Eptanisiaka Meletimata, A, Eisagogi eis tin Eptanisiakin Skholin, Oi Ekprosopoi tis Eptanisiakis Skholis, Eptanision Dokimia Peri Glossis*, Spoudastirion Vyzantinis kai Neoellinikis Filologias tou Panepistimiou Athinon, Atina 1960, s. 15.
[5] Grigorios Ksenopoulos, "İ Eptanisiaki Poiisi", *Neoellinika Grammata*, Atina 17 Augoustou 1940, s. 1-5.

öğretilerinden etkilenmiş bu aydınların, temeli İtalyan kültürü ve eğitimine dayanan Yedi Adalar edebiyatını başlattıkları söylenebilir.[6]

Eğitim için İtalya'yı ziyaret eden Yedi Adalıların dönemin şartları altında yarattıkları şiirde İtalyan tesiri ve romantik etkiler hâkim oldu. Ksenopoulos, Yedi Adalar şiir yazma tekniğinin merkezinde, öncelikli olarak İtalyan ögelerin ve şairlerin İtalyan üniversitelerinde eğitim gördükleri süre içinde edindikleri tecrübelerin etkili olduğuna dikkat çekmektedir[7] ve İtalyan etkisi Yedi Adalar edebiyatının bütün alanlarında bariz bir şekilde görülmektedir.[8]

Yukarıda dile getirilen tesptilerden anlaşıldığına göre Solomos kuşağının edebiyatçılarının pek çoğu bir süre İtalya'da yaşamış ve İtalyan neoklasisizminden ve ardından İtalyan romantizminden yoğun bir şekilde etkilenmiştir. Bu arada Alman ve İngiliz edebiyatlarının ve genel olarak Avrupa romantizminin de etkilerini görmezden gelmemek gerekir. Yorgos Veloudis'e göre Yedi Adalar romantizmi Avrupa romantizmine çok daha yakın durmaktadır ve ondan büyük ölçüde etkilenmektedir. Veloudis'e göre Yedi Adalar romantizmini Avrupa romantizmi ile birbirine bağlayan başlıca özellikler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

- Saf ve temiz idealizm ve sanatın idealize edilmesi.
- Halk kültürünün ürünlerinin değerlendirilmesi ve incelenmesi.
- Halk diline (dimotiki) yöneliş.
- Öznel duyguların ve ruhsal durumların ifade edilmesi için doğaya başvurma.
- Şiirin müzik ve felsefe ile birleştirilmesi.
- Edebiyat eleştirisi ve deneme türünün erken bir dönemde işlenmesi.[9]

Yedi Adalar Ekolü temsilcilerinin şiirlerinde romantik unsurları belirlemeye çalışacağımızdan kısaca romantizmin özellikle şiirde öne çıkan belirgin özelliklerini hatılamakta fayda var. Romantik şairler gerek kendi dünyaları ve hayata bakışlarında gerek dış dünya ve doğaya bakışlarında

---

[6] Marietta Minotou, "İonios Anthologia", *Miniaio İstoriko, Filologiko, Kallitekhniko Periodiko*, Zakinthos Martios 1930, s. 5.
[7] Ksenopoulos, *a.g.m.*, s. 6.
[8] Faidon Mpoumpoulidis, Glykeria Mpoumpoulidou, *İ Neoteri Elliniki Logotekhnia*, Tomos I, Ekdoseis Grigori, Atina 1984, s. 126-127.
[9] Giorgos Veloudis, *Mona-Zyga, Deka Neoellinika Meletimata*, Ekdoseis Gnosi, Atina 1992, s. 102.

melankolik ve kötümserdirler, çok sık karşılaştığımız ölüm ve mezarlık, motifleri onların bu ruh haliyle uyumludur. Yaşanan acı verici olaylar, keder ve gözyaşı, genç yaşta hayatını kaybetmiş evlat ya da yitirilen sevgili, talihsiz aşk motiflerine şiirlerde sıklıkla rastlamak mümkündür. Olumsuz ruh halinin yansıması olarak romantik şiirde baharın yeşilliğinden çok sonbaharın sararmış yaprakları dikkat çeker. Romantik şiirde kaçış teması önemli bir yere sahiptir. İçinde yaşadığı toplumla sağlıklı bir diyalog kuramayan sanatçı hayali diyarlara, ıssız mekanlara ve doğaya kaçar. Sanatçı içinde bulunduğu karamsar ruh hali nedeniyle zaman zaman tek kurtuluş yolunu ölüm ve intiharda arar. Romantik edebiyatın ortak konularından biri de eşsiz güzelikleriyle bulunmaz bir ilham kaynağı olan doğadır ve romantik şairler şiirlerinde yorulmaksızın doğayı anlatırlar. Romantiklerin bir başka özelliği de milli ve milliyetçi oluşlarıdır. Romantiklerin dine karşı da belirgin bir ilgileri vardır, Hristiyanlık duygusu şiirlerinde önemli bir yer tutar. Romantikler eserlerinde tasvire geniş bir yer ve önem verirler. Tasviler şairlerin ruh halinin daha etkili bir şekilde anlatılmasına yardımcı olmaktadır.[10]

Yedi Adalar Ekolü tarafından ele alınan başlıca temalar ise vatan sevgisi, Hristiyanlık dinine yönelik sevgi ve kadın sevgisi olarak sıralanabilir. Bu temaların Yedi Adalı edebiyatçıların şiirlerindeki yeri konusunda Kostis Palamas şöyle demektedir: "*Tanrı inancı. Kadın aşkı, büyük klasikler Dante ve Petrarca'nın idealize ettiği şekilde. Yüksek fikirlerin kutsal Üçlemesi: Hristiyanlık sevgisi, vatan sevgisi, kadın sevgisi*."[11]

Kadın figürü onların şiirlerinde tamamen farklı ve çok önemli bir konuma sahip olmuştur. Kadın, sevdiğini yüksek manevi ve düşünsel alanlara taşımak için dünyaya gelmiş melek yüzlü bir varlığın tüm özelliklerini üzerinde toplamaktadır. Şairin kadına karşı hissettiği bu aşk bedensel ve ucuz bir aşk değil, tinsel bir aşktır. Kadın, erkeği kaybolmuşluğun ve görünmezliğin içinden çekip alarak ona kurtuluşun yolunu gösterecek vasıta olarak ortaya çıkmaktadır. Georgios Zoras'a göre Yedi Adalar romantik şiirinin kadını, şaire gerçek ve saf sevginin anlamını öğreten idealize edilmiş ilahi bir varlıktır:

[10] İsmail Çetişli, *Batı Edebiyatında Edebi Akımlar*, Akçağ Yayınları, Ankara 2014, s.82-86; Konstantinos Th. Dimaras, *Ellinikos Romantismos*, 3. Ekdosi, Ermis, Atina 2009, s.5.
[11] Kostis Palamas, *Solomos Dionysios*, Megali Elliniki Egkyklopaideia, Tomos KB, Ekdoseis Pyrsos, Atina 1932, s. 92.

"*Kadını taparcasına sevmek olgusu da tüm Yedi Adalı şairlerde görülmektedir. Tıpkı din ve vatan gibi, kadın da aynı şekilde adalardaki şairler için asil bir ülkü, ilahi bir yanılsama ve insani bir varlıktan ziyade bir melektir. Kadınların görünümü, başka bir dünyanın asil saflığına bürünmek için dünyevi güzelliği tamamıyla yitirmektedir. Aşk bir gizeme dönüşmektedir. Kadın Dante'deki Beatriz gibi bir semavi ruh, kurtuluş ve erkeğin yeniden dirilişinin aracı olarak ortaya çıkmaktadır*".[12]

Yedi Adalar şiirinin izlekleri yukarıda sözü edilen bu üç eksenle sınırlı olmayıp daha da genişleyerek Zora'ya göre "*yaşam sevincini ve ölümü, gençlik çağına duyulan özlemi ve saflığın övgüsünü, sevdiğimiz kişilerin kaybı için ağıtı ve cesaretin göklere çıkarılmasını da içine almaktadır*."[13]

Andreas Karantonis'e göre Yedi Adalar edebiyatçılarının ilgisi vatan, din ve aşk temalarının da ötesine geçmektedir. Şair sadece bu konularla meşgul olmamaktadır aynı ölçüde onu ölüm, talihsizlik ve hayatın sorunları ile hepimizin yaşamayı ümit edebileceği ideal bir aşkın sebep olabileceği meseleler de meşgul etmektedir:

"*Yedi Adalar Ekolü'nün temaları şöyle sıralanmaktadır: ulusal kurtuluş için kahramanca bir arzu, dünyaya asla ayak basmaksızın her zaman gökyüzü bahçelerinin derinliklerinden geliyormuş gibi görünen güzeller güzeli bir bakire kız ve tabi ki ölüm, ancak karanlık, zifiri bir karanlık, korku, heyecan, cehennem, ceza ve felaket olmayan, aksine insanın şefkatli bir kucakta tatlı kurtuluşu olan ölüm.*"[14]

Veloudis çok isabetli bir şekilde, Yedi Adalar Ekolü'nün temelinde Avrupa romantizminin en önemli karakteristik motiflerinin uyumlu bir şekilde birlikte varolduğunu not etmektedir: "*Avrupa romantizminin özelliklerinden pek çoğu Yedi Adalar edebiyatında 1830'dan sonra çok daha yoğun bir şekilde bulunmaktadır.*"[15] Çalışmasının devamında Veloudis Yedi Adalar şairlerinin şiirlerinde görülen ve onların şiir yaratıcılığının büyük bir bölümünü kapsayan bu romantik unsurları ve motifleri sıralamaktadır. Şairlerin dikkatlerinin odak noktasında insan ve şahsi arayışlar, endişeler yer

[12] Zoras, *Eptanisiaka Meletimata, A, Eisagogi eis tin Eptanisiakin Skholin, Oi Ekprosopoi tis Eptanisiakis Skholis, Eptanision Dokimia Peri Glossis*, s. 102-103.
[13] Zoras, *a.g.e*., s. 105.
[14] Andreas Karantonis, *Fanariotiki kai Eptanisiaki Poiisi*, Ekdoseis Epikairotita, Atina 1987, s. 137-138.
[15] Veloudis, *a.g.e.*, s. 104.

almaktadır. Yedi Adalar şiiri psikolojik ve felsefi tonlar elde etmekte, yaşama sevinci, ölüm korkusu, gençlik yıllarına özlem ve yaşlılık korkusu dikkat çekici romantik unsurlardır: "*Bu ortak özelliklerin içinde sanatçının içinde bulunduğu dönemin sosyopolitik çevresine başkaldırısı, dinin kurtarıcı hilesine sığınma, karamsarlık ve nihilizm, tutkunun neden olduğu aşırı gerginlik, duygu ve duyuların abartısı yer almaktadır.*"[16]

Dolayısıyla romantik unsurlar Yedi Adalar şiirine saçılmış durumdadır, halk dili (dimotiki) ise eğitim düzeyleri ve sosyolojik kökenlerinden bağımsız olarak Yedi Adalıların bilincine egemen konumdaki çağdaş Yunan dili olarak yerleşmiş durumdadır. 19. yüzyılın pek çok Yedi Adalı edebiyatçısı şiirlerini sadece halk dilinde yazmakla kalmamış, onun her türlü imkanla desteklenmesini hararetle üstlenmişlerdir. Genel olarak Yedi Adalar Ekolü şiirlerinin dili doğallığını günümüze kadar muhafaza etmektedir ve Birinci Atina Ekolü şairlerinin 1830-1880 yılları arasında kullandığı soğuk katharevousadan (arı dil) çok daha samimidir. Yedi Adalar Ekolü temsilcileri tarafından halk dilinin kullanılması bahse konu ekolün ürünü olan şiirlere karşı okurların ilgisinin bugün bile hala canlı kalmasına katkıda bulunmuştur.[17]

Yedi Adalar Ekolü Temsilcilerinin Şiirlerinde Romantik Unsurlar

1. Dionysios Solomos (1798-1857)

Dionysios Solomos 1798'de Zakinthos Adası'nda doğmuştur. Yedi Adalar edebiyatında Solomos'un sahip olduğu önemli konuma ikişkin olarak Georgios Zoras şu değerlendirmeyi yapmaktadır:

> "*Bu arada Dionysios Solomos ortaya çıkmaktadır, şair şüphesiz Yedi Adalar Ekolü'nün zirvedeki ismi ve çağdaş Yunan devrinin en büyük şairidir. Doğduğu Zakinthos'taki var olan geleneğin devam ettiricisi olarak, harici bilgiler konusundaki zengin birikimi sayesinde çok erkenden İyon Adaları şiir ekolünün en önemli temsilcisi olmayı başardı ve dilin, şiir tekniğinin ve ideolojik yönelimlerin temellerini attı. Kendisini öğretmenleri ve rehberleri olarak kabul eden diğer Yedi*

[16] Aynı yerde, s. 111.
[17] Euripidis Garantoudis, *Vasika Gnorismata tis Poiitikis Paragogis, Glossa*, Egkheiridio Meletis, Elliniko Anoikhto Panepistimio, Patra 2008, s. 71-72.

Adalı şairlerin büyük bir kısmı daha sonra onun çizgisini sürdürdüler."[18]

Solomos'un İtalya ile ilişkisi 1808 yılında öğretmeni Sante Rossi ile Yedi Adaları terk ederek Kremona Lisesine kaydolmasıyla başlamaktadır. Temel eğitimini tamamladıktan sonra Pavia Üniversitesi Hukuk Fakültesine kaydolur. 1815-1818 yılları arasında Pavia Üniversitesinde eğitimine devam ederek sadece hukuk bilimi üzerine araştırmalar yapmakla yetinmez bunun yanı sıra dönemin pek çok İtalyan yazarını da hararetle inceler ve gerek İtalyan gerekse Avrupa romantizminin kültür olaylarıyla temas kurar. Pavia Üniversitesinde Yunan edebiyatı profesörü olan Giovanni Canna Çağdaş Yunanca Çalışmaları Kürsüsünün 1896-1897 akademik yılı açılışını konuşmanın tamamını Dionysios Solomos'a ithaf ederek yapar:

"*10 Kasım 1815 tarihinde Pavia Üniversitesi Hukuk Fakültesi birinci sınıfa kaydoldu, ertesinde genel giriş sınavlarına katılan Kremona Lisesinden gelen Dionysios Solomos, 1798 yılında Zakinthos'ta doğdu. 30 Kasım 1816 tarihinde Hukuk Fakültesi ikinci sınıfa kaydoldu ve 15 Temmuz 1817 tarihinde eğitiminin ilk iki yılını pek iyi derece ile tamamladı. […] 12 Kasım 1817 tarihinde üçüncü sınıfa kaydoldu ancak eğitimini yarıda keserek 1818 yılında memleketine döndü.*"[19]

Profesör Canna açış konuşmasını sürdürerek Solomos'un o dönemde İtalyan edebiyatının zirvesinde bulunan önemli şahsiyetlerden ne şekilde etkilendiğini anlatmaktadır. Canna özellikle romantik şair Manzoni'nin Solomos üzerindeki etkisi üzerinde durarak şöyle demektedir:

"*Bu üç akademik yıl içinde, 1815 yılından 1818 yılına kadar Pavia, Yunanistan ve Milano arasında gitti geldi, sadece Pavia Üniversitesi profesörlerinden değil onların yanı sıra o dönemde Lombardia'da*

[18] Georgios Zoras, *Poiisis kai Pezografia tis Eptanisou*, Epimeleia G. Zora, Vasiki Vivliothiki 14, Ekdotikos Oikos Zakharopoulou, Atina 1958, s. 67.

[19] Giovanni Canna, *Dionisios Solomos, Uno studente dell'Università di Pavia negli anni 1815-1818*, Discorso inaugurale dell'anno accademico 1896-1897, letto nell'Universitá di Pavia il 16 Novembre dal Professore di Letteratura Greca Giovanni Canna, Edizioni Successori Bizzoni, Pavia 1896, s. 2: "*Addí 10 novembre 1815 fu matricolato in questa università per il primo anno di legge, e sostenne l'esame di ammissione il giorno appresso, Dionisio Solomòs, proveniente dal liceo di Cremona, e nato a Zante nel 1798; addì 30 nonembre 1816 fu iscritto al secondo anno di legge, e il 15 giugno 1817 conseguì il baccellierato a pieni voti: esaminatori: Pietro Tamburini, Diodato Ressi, Elia Giardini, Giuseppe Prina, Mattia Butturini, Ignazio Beretta, Giulio Bellardi; inscritto al terzo anno il 12 novembre 1817, non lo compiè, e tornò nel 1818 in patria*."

> *temayüz eden tanınmış şahsiyetlerden de yararlı bilgiler aldı. Kesin olan şu ki Solomos Manzoni'ye karşı özel bir sevgi besliyor ve ona hayranlık duyuyordu. Ve şu da bir o kadar kesin ki Manzoni'nin şiiri Solomos'un bizzat poetika olarak kabul ettiği yaratıcılığı bütünüyle karşılıyordu.*"[20]

Palamas da, Solomos'un şiirsel ruhuna başka bir yön veren, başka bir ivme kazandıran İtalyan etkileri konusu üzerinde özellikle durmaktadır. O dönemde İtalyanca üzerinden yaptığı okumalar, İtalyan entelektüellerle arkadaşlık kurması, daha sonra Yunanistan'da açacak ve bizim bildiğimiz şarşırtıcı sonuçları verecek ilk şiirsel tohumları ruhuna işlemişti. İtalya, Solomos'un düşünce hayatına damgasını vurdu, bu ilişki ve İtalya'da tandığı o önemli insanlar konusunda Palamas şunları söylemektedir:

> "*1815 yılında Pavia Üniversitesinde Hukuk Fakültesine kaydoldu, eğitiminin üçüncü yılını tamamlamadan memleketine geri döndü. Hukuk diploması ile değil ancak o dönemde Dante'nin ve Petrarca'nın topraklarında yeniden açan ve parıltılı bir yükseliş kaydeden İtalyan bilgeliği ve şiiri ile zenginleşmiş olarak döndü. Bir İtalyanca şiirinde kendisinin söylediği gibi İtalyan toprağına barbar olarak ayak basmıştı ancak onu geride bıraktığında artık barbar değildi. İtalyan düşüncesi onun hayal gücünü eğiterek, güzellikler ve büyük işler için sabırsızlık hissetmesi için onun aklını güçlendirmişti. O dönemde Parini, Alfieri, Foscolo ve Manzoni tarafından düşünsel açıdan diriltilmiş olan İtalya'da Milano'da, Homeros'un meşhur çevirmeni, İtalyan edebiyatının o tarihteki patriği olan Monti ile tanıştı. İtalyan romantizminin lideri diğer büyük şair Manzoni ile tanıştı mı bu konu meçhuldür. Bu tür örneklerle ve anlayışlarla genç Solomos 1818 yılında Zakinthos'a geri döndü.*"[21]

Solomos'un 1818 yılında Zakinthos'a geri dönüşü ve İtalya'da kaldığı üç yıl içinde edindiği manevi ve kültürel miras hakkında Gerasimos Zoras şu değerlendirmeyi yapmaktadır:

---

[20] Canna, *a.g.e.*, s. 3-4: "*è in quel triennio scolastico, dal quindici al diciotto, dimorando e a Pavia a Grecia e a Milano, attese a imparare sempre più cose buone e belle, non solo dai professori di questo ateneo, ma anche dagli uomini più insigni per dotto ingegno, allora in Lombardia fiorenti; Certa cosa è che il Solomos nutria sempre verso il Manzoni singolare venerazione; Ed è pure certo che la poesia manzoniana corrispondeva pienamente al concetto che dell'arte aveva il Solomos*".

[21] Kostis Palamas, *Dionysios Solomos*, Epimeleia M. K. Khatzigiakoumis, Ekdoseis Ermis, Atina 1970, s. 69-70.

"*1818 yılında Solomos Zakinthos'a dönmek için Pavia Üniversitesindeki tahsilini yarıda bırakıyor. Solomos İtalya'dan dönüşünde beraberinde sevdiği edebiyat metinlerini de getirdi. Bunlar günümüzde, Zakinthos'ta onuruna kurulmuş olan Müzede muhafaza edilmektedir: Söz konusu olan eserler Luigi Pulci (1432-1484), Ludovico Ariosto (1474-1533), Torquato Tasso (1544-1595), Giuseppe Parini (1729-1799), Vicenzo Monti (1754-1828), Cesare Arici (1782-1836) ve Giacomo Leopardi (1798-1837) gibi büyük İtalyan şairlerinin edebi eserleriydi.*"[22]

Aşağıda Avrupa romantizminin motif ve temalarının yoğun bir şekilde yer aldığı Solomos'un şiirlerinden bazı örneklere yer verilmektedir. *Can Çekişen Arkadaşa (Eis fílon psykhoragounta / Εις φίλον ψυχορραγούντα)* adlı şiirde Solomos'un bir arkadaşının yaşamının son anları anlatılmaktadır. Bahse konu şiir Solomos'un İtalya'dan döndükten sonra yazdığı gençlik dönemi şiirlerindendir ve 1818-1823 yıllarına aittir. Ölümle pençeleşen şiirin kahramanı, kendisiyle bir daha karşılaşma fırsatı bulamayacağını bildiği Solomos'la vedalaşmaktadır. Solomos bu şiirinde, insanları sonusuza dek biribirinden ayırmaya muktedir, acı ve ızdıraba sebep olan ölümün yıkıcı gücünü öne çıkarmaktadır:

Ήλθε η ώρα να σ'αφήσω
να! Το θάνατο θωρώ,
ήθελα να σε φιλήσω,
ήθελα, μα δεν μπορώ!
Μόνο σ'αποχαιρετάω, γιατί
πλιό δε θα σε ιδώ,
να σε σφίξω απεθυμάω
μα το χέρι είναι νεκρό!

Πιάσ'το, ιδές πώς είναι κρύο,
πιάσ'το, ιδές πως είναι αχνό,
τες ελπίδες μου απολύω
και το Χάρο ακαρτεράω!

Ήλθε η ώρα να σ'αφήσω
του θανάτου να η μορφή
δε μπορώ να σε φιλήσω

[22] Gerasimos Zoras, *Thyvris, Syllavos Meletimaton Ellino-İtalikou Thematologiou,* Ekdoseis Domos, Atina 1999, s. 167-168.

να, μου σβένεται η πνοή.[23]

***

Seni bırakma anı geldi
işte! Ölümü görüyorum,
seni öpmek isterdim,
isterdim, ancak bunu yapamıyorum!
Sadece sana veda ediyorum, çünkü
artık seni göremeyeceğim,
sana sarılmak istiyorum
fakat elim cansız!

Tut onu, gör bak nasıl soğuk,
tut onu, gör bak nasıl solgun,
ümitlerimi serbest bırakıyor
Azraili bekliyorum!

Seni bırakma anı geldi
ölümün işte sureti
seni öpemiyorum
işte, nefesim sönmekte.

Çobanın Ölümü (O Thanatos tou Voskou / Ο Θάνατος του Βοσκού) adlı şiiri de benzer bir içeriğe sahiptir. Çobanın karısı eşi ile geçirdiği güzel anları ve varoluş ile insanın var olma olayıyla ilgili yaptıkları felsefi sohbetleri anımsamaktadır. Sohbetlerinin birinde ikisinden hangisinin daha fazla yaşayacağı sorusunun cevabını aramaktadırlar. O sırada bir yankı gibi öbür dünyadan *kim yaşayacak* sorusunu soran meçhul bir sesin aksisedâsı gelir. Bu gizemli ses insanın, gelip geçerek hızlı bir şekilde yok olup gidecek anlık bir buluttan başka bir şey olmadığını herkese anımsatmaktadır:

Θυμούμαι που εκαθόμαστε αντάμα
εκεί στη βρύση' ποιος απ'εμάς,
ελέγαμε, περσότερο θα ζήση;
Και λέγοντας: ποιος απ'εμάς
περσότερο θα ζήση; Φθύς κατ'εμάς
εβούιξε φρικτά το Ποιος θα ζήση,[24]

[23] Dionysios Solomos, "Eis Filon Psykhoragounta", *Apanta, Poiimata*, Tomos Protos, Epimeleia- Simeioseis Linou Politi, Ekdoseis İkaros, Atina 2005, s. 50.
[24] Dionysios Solomos, "O Thanatos tou Voskou", *Apanta, Poiimata*, Tomos Protos, Epimeleia-Simeioseis Linou Politi, Ekdoseis İkaros, Atina 2005, s. 61.

***

Karşılıklı oturduğumuzu hatırlıyorum
orada çeşmede, ikimizden hangimiz,
diyorduk, daha fazla yaşayacak?
Ve: bizden kim daha fazla yaşayacak?
Derken, hemen bize doğru Kim yaşayacak?
Sözü ürkütücü bir şekilde uğulduyordu.

Zehirlenmiş Olan Hades'te (İ Farmakomeni ston Adi / Η Φαρμακωμένη στον Άδη) adlı şiire ait dört dize Solomos'un ölüm karşısındaki düşüncesi konusunda dikkat çekicidir. Söz konusu şiir 1826 yılında yazılmıştır. Tüm rüyalar, tüm ümitler, tüm mutlu anlar, her türden iyimserlik havası, hiçbir kaçış imkânı bırakmayan ölümün korkunç boyutu karşısında yerle bir olmaktadır:

Όνειρο κοντό για μένα
Νιότη, αγάπη και ζωή·
Όλα ονείρατα στον κόσμο
Ναι, και ο θάνατος τα λύει.[25]

***

Benim için kısa bir rüya
Gençlik, aşk ve yaşam
Tamamı dünyadaki rüyalar
Evet, ölüm de bunları sonlandırır.

Benzer düşüncelere Dionysios Solomos'un *Taslaklar I (Skhediasmata I / Σχεδιάσματα I)* adlı çalışmasında da rastlamaktayız. Sözü edilen Taslak şairin, eserlerinin araştırmacıları tarafından olgunluk dönemi olarak nitelendirilen edebi yaratıcılığının son evresine aittir (1847-1857). Bu Taslakta şair yaşamı, ne kadar sürerse insanları da bir o kadar mutsuz kılan bir rüyadan başka bir şey olarak görmemektedir:

Και έπειτα, η ζωή μήπως είναι τίποτ' άλλο από ένα όνειρο;
Δυστυχισμένος για όποιον το όνειρο αυτό είναι μακρύ.[26]

[25] Dionysios Solomos, "İ Farmakomeni ston Adi (apospasma)", *Aparita, Poiimata*, Tomos Protos, Epimeleia- Simeioseis Linou Politi, Ekdoseis İkaros, Atina 2005, s. 152.
[26] Dionysios Solomos, "Skhediasmata I", *Aparita, Peza kai İtalika*, Tomos Deuteros, Epimeleia- Simeioseis Linou Politi, Ekdoseis İkaros, Atina 2005, s. 277.

***

Ve sonra, hayat bir rüyadan başka bir şey mi yoksa?
Mutsuzdur, bu rüya kendisi için uzun süren.

Gençlerin zamansız ölümü, Solomos'un pek çok şiirine konu olmuştur. Solomos'un 1818-1823 yıllarını kapsayan dönemde kaleme aldığı ve ilk yazdığı şiirler içinde yer alan *Küçük Yeğenin Ölümüne Dair (Sto thanato tis mikris anipsias / Στο θάνατο της μικρής ανιψιάς)* başlıklı şiirde Solomos kahramanın erken ölümü için üzülerek bu çaresiz varlığın ölümle pençeleştiği tüm o anları aklından çıkaramadığını ifade etmektedir. Kardeşinin bu süreçte yaşamakta olduğu dram karşısında ona destek olmakta, bir insanın öz evladını kaybetmesinin ne kadar korkunç bir şey olduğunun, tüm plan ve hayallerin tepetaklak olmasının ne kadar acı verici olduğunun bilincindedir:

Καθώς μένεις εις το νου μου
όσο ζω και εις την καρδιά,
μείνε τέκνο του αδερφού μου,
εις τα μάτια μου μπροστά.

Μείνε. Επάλευε το σώμα
η ψυχή σου για να εβγή, και
εσυχνάνοιγες το στόμα και δεν
ήξερες γιατί.

Λίγο εχάρηκες το φως σου
αφού επέρασες γλυκά
απ'τα σπλάχνα της μητρός σου
στου πατρός την αγκαλιά.

Γλυκοί εστάθηκαν και πλάνοι
των γονιών σου οι στοχασμοί
γάμου εβλέπανε στεφάνι
κι'άλλο εφόρεσες εσύ! [27]

***

Zihnimde kaldığın gibi
kalbimde de yaşadığım sürece,
kal kardeşimin evladı,

[27] Dionysios Solomos, "Sto Thanato tis Mikris Anipsias", *Apanta, Poiimata*, Tomos Protos, Epimeleia- Simeioseis Linou Politi, Ekdoseis İkaros, Atina 2005, s. 56.

gözümün önünde.

Kal. Bedenle mücadele ediyordu
ruhun çıkmak için ve
ağzını açıyordun sık sık
bilmeksizin sebebini.

Hayatını kısa süre yaşadın
tatlı bir şekilde geçerek
annenin bağrından
babanın kucağına.

Tatlı idi ve aldatıcı
anne babanın düşünceleri
düğün çelengiydi gördükleri
ve sen başka bir şey giydin şimdi!

Dionysios Solomos *Orfeo* adlı şiirinde insanın kaderini devasa bir canavar olarak nitelendiriyor, bu canavarın güçsüz insan üzerindeki zaferi mutlak ve ezicidir. Bahsi geçen şiir İtalyanca yazılmıştır ve Solomos'un olgunluk dönemi olan 1847-1857 yılları arasındaki son dönemine aittir. Solomos'a göre ölümlü insan ne kadar çabalarsa çabalasın, onun takip ettiği yaşam çizgisini belirleyen meçhul güçten kurtulmayı başaramayacaktır:

Gli è così che, con tutte le tue forze, lottavi col Fatto
gigantesco, il quale silenzioso mormorava nel secreto
la sua vittoria.[28]

***

Sessiz bir şekilde gizlice zaferini mırıldanan
devasa Kaderle mücadele ediyordun, tüm güçlerinle.

Dionysios Solomos *Hatıralar (Anamisis / Αναμνήσεις)* adlı şiirinde gençlik çağının hızlı bir şekilde geçmesinden dolayı üzüntüsünü dile getiriyor, her insan için üzüntü kaynağı olan bu kayıptan dolayı onu hiç kimse teselli edememektedir:

Τώρα ας παύση της κιθάρας η
Γλυκόφωνη χορδή. Στην καρδιά μου

[28] Dionysios Solomos, "Orfeo", *Apanta, Peza kai İtalika*, Tomos Deuteros, Epimeleia-Simeioseis Linou Politi, Ekdoseis İkaros, Atina 2005, s. 231.

Τη θλιμμένη την νεότητα ενθυμεί.

Την νεότητα που πέρασε έτσι
Έτσι αγλήγορα άπ' εμάς, χωρίς καν να
Μας αφήση στοχασμό παρηγοριάς.[29]

***

Şimdi sussun gitarın
Tatlı sesli teli. Yüreğimdeki
Hüzünlü gençliği anımsatıyor.

Bizden böyle hızlı bir şekilde
Bir teselli düşüncesi bırakmaksızın
Gelip geçen gençliği.

Aynı şiirin devamındaki dizelerde Solomos, insanın yitip gitmiş gençliğini diriltmeye muktedir olmadığını, bundan böyle beklemesi gereken tek şeyin sadece ölüm olduğunu belirtmektedir. Gençlik insanın hayatında sadece bir kez açan bir çiçektir ve sonra yoğun aromasını çevresine saçma imkânı olmaksızın sonsuza dek solar:

Μόνο μ'άφησε η προδότρα
έναν άθλιο στοχασμό,
που φρικτά μου ζωφραφίζει
του θανάτου τον καιρό.[30]

***

Hain bana sadece bir sefil
düşünce bıraktı,
bana korkunç bir şekilde
ölüm zamanının resmini çizen.

2. Georgios Tertsetis (1800-1874)

Georgios Tertsetis Yedi Adalar Ekolü'nün Dionysios Solomos'tan özellikle etkilenen en önemli edebiyatçıları arasında yer almaktadır. Georgios Tertsetis'in biyografisine bakıldığında İtalyan dili ve filolojisinin onun

[29] Dionysios Solomos, "Anamnisis", *Apanta, Poiimata*, Tomos Protos, Epimeleia- Simeioseis Linou Politi, Ekdoseis İkaros, Atina 2005, s. 87.
[30] Aynı yerde.

kültürel donanımında önemli bir ağırlığa sahip olduğu anlaşılmaktadır. Tertsetis ve kardeşi İtalyancayı Zakinthos'ta Spyros Marketis'in özel okulunda öğrenirler. 1809 -1812 yıllarında Katolik rahip Lorenzo di San Remo onun Latince ve İtalyan filolojisinin dünyasına girişine vesile olur. Ancak genç Tertsetis'in en önemli öğretmeni Zakinthos'ta yaşayan ve Tertsetis'in devam ettiği özel lisenin müdürü olan İtalyan mülteci Giovanni Battista Moratellio'dur. Dolayısıyla Tertsetis'in daha genç yaştan itibaren yoğun bir İtalyan kültürü ve eğitimiyle yoğrulduğunu söyleyebiliriz.[31]

Tertsetis'in İtalya ve İtalyan kültürü ile ilişkisi bununla sınırlı kalmıyor. Genç Tertsetis hukuk okumak amacıyla İtalya'ya, Pavia Üniversitesine gidiyor. Tertsetis'in üniversitedeki öğrencilik yılları hakkında Dinos Konomos şu bilgileri vermektedir: "*Nathanail Tertsetis, Georgios'un tahsile olan temayülünü görünce eğitimine orada devam etmesi için onu İtalya'ya gönderme kararı alır. Georgios babasının da onayıyla Padova Üniversitesinde hukuk okumak istiyordu. Tahsil hayatının daha ilk aylarından itibaren greko-latin filolojisinden beslenmiş olan ruhunu ifade eden şiirler yazmaya başlar.*"[32]

Tertsetis, sağlık nedenlerinden dolayı 1821 yılında geri döner ve yine aynı yıl hukuk tahsilini tamamlamak üzere İtalya'ya ve daha doğrusu Bologna'ya gider ve eğitimini tamamlar. 1822 yılında Georgios Tertsetis fakültenin Medeni Hukuk kürsüsünde doktor unvanı ile onurlandırılır. Gerçekten de Tertsetis İtalya'da bulunduğu süre içinde dönemin romantik hareketi ve İtalyan edebiyatının tüm o meşhur temsilcileriyle tanışır. Konomos aldığı İtalyan eğitiminin genç şaire, şiirin ve edebi yaratıcılığın kapılarını araladığını belirtmektedir: "*O zamana kadar Tertsetis İtalya'ya çok şey borçluydu. Orada Yunan- Latin eğitiminin güçlü donanımıyla bir dolu düşünsel ya da şiirsel yolculukların dünyasını kucakladı. Orada arayış içindeki ve aynı zamanda mücadeleci ruhu Hak ve Özgürlüğün kutsal fikirlerini sarsılmaz bir şekilde içine yerleştirerek ilk büyük kanatları açtı.*[33]

Romantik temalar ve motifler Yedi Adalı şair Tertsetis'in şiirlerinde çok yaygın olarak karşımıza çıkmaktadır. Gençlerin zamansız ölümü Tertsetis'i derinden yaralamaktadır. *Anastasia (Αναστασία)* adlı şiirinde, yaşamın ve doğanın güzelliklerinden bu kadar erken mahrum kalmış olan bu

[31] Dinos Konomos, *O Georgios Tertsetis kai ta Evriskomena Erga tou*, Ekdoseis Vivliothiki tis Voulis, Atina 1984, s. 9.
[32] Aynı yerde, s. 10-12.
[33] Aynı yerde, s. 13.

genç ve güzel kızın trajik ölümü anlatılmaktadır. Yedi yaşındaki Anastasia çiçeklerle dolup taşan tabutunun içinde hareketsiz yatmaktadır. Tertsetis çiçeklerin varlığının yararsız olduğunu ifade ediyor çünkü onların hoş kokusu küçük Anastasia'yı uyandırıp hayata geri döndüremezdi. Şaire göre hayat korkunç çelişkilerle doludur, bu saatte herkes Anastasia'nın defni için hazırlanırken başka yerlerde düğün ve mutluluk çalgıları çalmaktadır. Burada Tertsetis, keder ya da mutluluğu kime bahşedeceğini düşünmeyen kaderin adaletsizliğine vurgu yapmaktadır. Tüm şiirin trajik figürü tartışılmaz bir şekilde Anastasia'nın annesidir. O güzel kızını gelin görmeyi arzularken şimdi onunla bu halde karşılaşmaktadır:

Ώ άνθη, που στολίζετε κοράσιο αποθαμένο, δεν το
ξυπνάτε το παιδί με την γλυκειά ευωδία, ξένοι, δικοί
του έρριξαν στον κόρφο τα λουλούδια, όλα τα εστολίθηκε
και ο ύπνος δεν του παύει.
Κορμί που ο χάρος μάρανε δεν χαίρεται ευωδίες, στον
ζωντανόν τον άνθρωπο χύνουν οσμή τα άνθη,
χαρά και λύπη περπατούν εδώ είς τον πάνον κόσμο,
αλλού βαρούν λαλούμενα, του γάμου πανηγύρι,
κι'αλλού στα μάτια των γονιών ταφιάζονται τα τέκνα.
Και τώρα μάννα το παιδί στέλνει στο ανήλιο χώμα'
χαρά είχε που το γέννησε, χαρά που το ανασταίνει,
αλλ'ήλθε νύχτα αλύπητη μέσα στο καλοκαίρι,(...).

Ήτανε ροδοκόκκινη στα μάγουλα, στα χείλη,
κι όσο έφεγγαν τα μάτια της αυγερινός δεν φέγγει.
Χαρά είχε αμολόγητη στην κόρην της η μάννα
Κι εθάρρειε νύφη να τη δεί, νύφη να τη στολίσει.
Εγέλασες, κοράσιο μου, την άχαρη μητέρα
γάμου χορό δεν έστησες με νέες που να σ'ομοιάζουν,
ούτ'έλαμψε το κάλλος σου σ'ολόχρυσα στεφάνια.
Στεφάνι σου φορέσανε εφτά χρονών κοράσιο, ο Χάρος
ήτον ο γαμπρός κ'εσύ 'σαι η δόλια νύφη .

***

Ey, müteveffa kızı süsleyen çiçekler,
tatlı kokunuzla çocuğu uyandıramazsınız, yabancılar, yakınları
göğsüne çiçekleri bırakmışlar, tümünü bezendi
ve ölüm ona yakışmıyor.
Azrailin soldurduğu beden güzel kokuların zevkine varamaz,
çiçekler hayatta olan insana koku zerk eder,
burada yeryüzünde neşe ve keder birlikte yürür,

kimi yerde düğün derneğin davulları çalar,
kimi yerde ise anne babanın önünde evlatlar defnedilir.
Ve şimdi anne evladı güneş görmez toprağa veriyor,
onu dünyaya getirdiği için mutluydu, onu dirilttiği için mutlu
fakat yazın ortasında acımasız gece geliverdi, (...)

Yanakları ve dudakları gül kırmızısıydı,
ve gözleri parıldadığı kadar sabah yıldızı ışımazdı.
Annenin kızına olan sevgisi tarifsizdi
Ve onu gelin görmeyi, gelin olarak süslemeyi hayal ederdi.
Yanılttın kızım, talihsiz anneni
senin emsalin genç kızlarla düğün halayı kurmadın,
ne de altın bezeli taçlarda parladı güzelliğin.
Sen yedi yaşında kıza taç taktılar, Azrail
idi damat ve sen de bahtsız gelin.[34]

Georgios Tertsetis *Göl (İ Limni / Η Λίμνη)* adlı şiirinde ayın ansızın batışını, insan varlığını ilelebet ortadan kaldıran beklenmedik ölüme benzetmektedir. Ayın batışı ölümü sembolize etmektedir. İşte nasıl ki ay parıltısını aniden yitirir ve gökyüzünden kaybolur, aynı şekilde insan yaşamı da hiç habersiz beklenmedik bir şekilde söner. Tertsetis ölümün ansızın gelişi, yaşamdan ölüme hızlı bir şekilde geçişin üzerinde ısrarla durmaktadır, ayın batışı yaşamın sona erişinin habercisidir.

Τότες άρχισε η κυρά μου ταπεινά να τραγουδεί
με την αύρα, με το κύμα,
την ακόλουθην ωδή:
‘’χλωμιασμένο μου φεγγάρι
που την άπνουν φέγγεις γή,
τη θαμμένη είς το σκότος,
σα λαμπάδα νεκρική.
Αρχινάς φωτογεννιέσαι, και είς
Τους κόλπους του φωτός
Απ’ολίγο ολίγο αυξάνεις,
Ώσπου γίνεσαι όλο φώς.
Και φώς όλον όταν γίνεις,
Σύγνεφο συχνά πυκνόν
Ξάφνου σκώνεται, σε αρπάζει
Απ’τα μάτια των θνητών.
Και ο πικρότατος ο Χάρος

[34] Georgios Tertsetis, “İ Anastasia”, *O Georgios Tertsetis kai ta Evriskomena Erga tou*, Epimeleia Dinos Konomos, Ekdoseis Vivliothikis tis Voulis ton Ellinon, Atina 1984, s. 90-91.

Τέτοιας έρχεται λογής
Και αναπάντεχα αφανίζει
Το τερπνό άνθος της ζωής![35]

***

O zaman hanımım tevazu ile
denizin esintisiyle, dalgayla birlikte
şu ağıtı söylemeye başladı:
"Solgun ayım
ruhsuz, karanlığa gömülü dünyayı
ölüye yakılmış büyük mum gibi aydınlatırsın.
Başlangıçta ışık doğarsın ve
Işığın gücünü
Yavaş yavaş artırırsın,
Ta ki tamamen ışık olursun.
Ve tamamen ışık olunca,
Sıklıkla yoğun bulut
Birden kalkar seni kavrar
Ölümlülerin gözünden.
Ve o çok acı Azrail
Böyle gelir
Ve beklenmedik bir şekilde yok eder
Yaşamın hoş çiçeğini!

3. İoulios Typaldos (1814-1896)

İncelememizin kapsamına dahil ettiğimiz ve çevirmen kimliğiyle de öne çıkan İoulios Typaldos ile devam edecek olursak, onun Solomos geleneğinin en safkan temsilcisi olduğunu belirtmek gerekir.[36] Şairin İtalya'da aldığı eğitim ve İtalyan kültürü ile yetişmiş olması konusunu Georgios Zoras onun hakkında verdiği aşağıdaki bilgilerle aydınlatmaktadır:

"*İoulios Typaldos eskiden beri İtalya ve İtalyan edebiyatı ile çok yakın ilişkilere sahipti. İtalyan münevver ve şair olan annesi Tereza Righetti Verona'dandı ve sahip olduğu köklü eğitimiyle tanınmaktaydı. Pavia, Floransa ve Piza Üniversitelerinde hukuk eğitimi almak üzere İtalya'ya annesinin eşliğinde gitmişti. Daha o zamandan Typaldos'un İtalyan*

[35] Georgios Tertsetis, "İ Limni", *O Georgios Tertsetis kai ta Evriskomena Erga tou*, Epimeleia Dinos Konomos, Ekdoseis Vivliothikis tis Voulis ton Ellinon, Atina 1984, s. 93.
[36] "Typaldos İoulios" *Leksiko Neoellinikis Logotekhnias*, Defteri Ektyposi, Ekdoseis Pataki, Atina 2008, s.2221.

edebiyatını incelemeye yönelmesi ve İtalyancaya mükemmel bir şekilde hâkim olması doğaldı".[37]

Typaldos'un şiiri İtalyan düşüncesinin damgasını taşımaktadır ve İtalya'da kaldığı süre içinde öğrendikleri ile paralel bir çizgi izlemektedir. Spyridon Zambelios, Typaldos'un, onu etkileyen ve eserinin ilham kaynağı olan İtalyan filolojisini çok iyi bildiğini, ona hâkim olduğunu ve Yedi Adalar şairleri arasında en popüler olanlardan biri olduğunu belirtmektedir.[38]

Typaldos'un 1860 yazında tanıştığı İtalyan romantik şair Manzoni'nin şahsına karşı aşırı bir sevgisi vardı. Bu tanışma ile ilgili olarak Georgios Zoras şu önemli bilgileri vermektedir:

"*Şahsen Typaldos Nişanlılar'ın (I Promessi Sposi) müellifini 1860 yılının yazında kuzey İtalya'yı ziyareti sırasında tanımıştı. Bunu şairin 11 Temmuz 1860 tarihinde Tommaseo'ya*[39] *gönderdiği ve Floransa Milli Kütüphanesinde muhafaza edilen ve yakın zamana kadar bilinmeyen mektuptan öğrenmekteyiz:*
Sevgili Bay Tommaseo
Bir aydır İtalya'dayım ve sizlere yürekten sıcak bir selam gönderme ihtiyacı hissediyorum. Geçtiğimiz Cuma günü ekselansları Manzoni ile karşılaşma şansına nail oldum. Kendisini Profesör Russari ile yazlık konutunda ziyarete gittim. Manzoni benimle uzun uzadıya konuştu. Bu benim için büyük bir sürprizdi çünkü buluşmamızdan önce bana söylenene göre kendisine yabancı olan kişilerle kolay kolay konuşmuyormuş."[40]

Typaldos İtalya'yı çok seviyordu ve bu ülkeyi ikinci vatanı olarak görmekteydi. Onun düşüncesine göre çağdaş Yunan filolojisinin köklerinde

---

[37] Georgios Zoras, *Eptanisiaka Meletimata 5, İstorika kai Filologika Keimena,* Spoudastirion Vyzantinis kai Neoellinikis Filologias tou Panepistimiou Athinon, Atina 1976, s. 75.
[38] Spyridon Zampelios, *Ta Kritika Keimena, Pothen i Koini Leksis Tragoudo? Skepseis peri Ellinikis Poiiseos ypo Spyridonos Zampeliou, En Athinais 1859*, Ekdoseis İdryma Kosta kai Elenis Ourani, Atina 1999, s. 102.
[39] Niccolò Tommaseo (1802-1874): İtalyan dilbilimci ve yazar, İtalyan Dili Sözlüğü ve İnanç ve Güzellik adlı hikayenin yazarıydı, *Dizionario Biografico Degli Italiani*, Volume 96, Istituto dell'Enciclopedia Italiana, Roma 2019, s. 145.
[40] Zoras, *Eptanisiaka Meletimata 5, İstorika kai Filologika Keimena*, s. 76-77: "*Carissimo Signor Tommaseo, Sono da più che un mese in Italia, e sento il bisogno d'invitarLe un saluto di cuore. Venerdì scorso ebbi la fortuna di essere presentato all'illustre Manzoni; fui a trovarlo nella sua villa unitamente al Prof. Russari. Egli parlò molto ed a lungo, ciocchè mi reco sorpresa poichè m'è stato detto che non è facile a parlare in presenza a persone straniere*".

İtalyan ruhu ve düşüncesi vardı. Typaldos edebi yaratıcılığın yanı sıra dikkat çekici bir çeviri külliyatına da sahipti. Çeviri, araştırmacıların cevap aradığı pek çok soruya yanıt vermektedir, bir ölçüde çevirmenin özellik arz eden edebi tercihlerini keşfetmemize yardımcı olmaktadır. Çevrilen eser ya da eserler çoğu kez çevirmenin hayranlık duyduğu yapıtları ve onun temel ilham kaynağını oluşturmaktadır. İtalyan şair Torquatto Tasso'nun *Gerusaleme liberata (Kurtulmuş Kudüs)* adlı eserini çeviren Typaldos'un durumunda da aynı tespit geçerlidir.

Typaldos, İtalyan neohellenist Boccardi'ye gönderdiği bir mektupta kendisini Torquatto Tasso'nun *Gerusaleme liberata (Kurtulmuş Kudüs)* adlı eserini tercüme etmeye iten nedenleri açıklarken esas nedeni İtalya'ya olan sevgisine bağlamaktadır. Typaldos onu bir şair olarak yaratan ve eğiten tüm düşünsel donanımı bu ikinci vatanından aldığını kabul etmektedir, diğer taraftan da çağdaş Yunan filolojisinin ve özellikle İyon adaları edebiyatının İtalyan düşüncesinin ve onun büyük temsilcilerinin tesirlerine dayandığını itiraf etmektedir. Typaldos'un, bu çeviri çalışmasının sebeplerini açıklarken ifade ettiği aşağıdaki düşünceleri dikkat çekicidir:

> "*Ben annemin doğduğu, eğitimimi aldığım ülke olan İtalya'yı tüm kalbimle seviyorum, onu ikinci vatanım olarak seviyorum. İki Ulus kardeştir, o ölçüde ki İtalyan Kültürü Antik Yunan Düşüncesinden ilham almıştır. Diğer taraftan çağdaş Yunan Kültürü, Fransız ve Alman yazarların doğru bir şekilde söylediği gibi İtalyan Düşüncesinden özellkle etkilenmiştir ve tüm bunların ıspatı da çağdaş Yunanistan'ın en güçlü ve kayda değer edebiyatçılarının doğduğu yer olan İyon Adalarıdır, o yazarlar ki itibar noktasında antik dönemin şairlerine yaklaşmaktadırlar.*"[41]

Yedi Adalı edebiyatçı Stefanos Martzokis, Typlados'un bu çeviri çabasını analiz etmeye çalışarak bu çabanın Yunanlı şairin İtalya'nın genel düşünce dünyasına ve özellikle de kendisini oldum olası etkileyen derin bir lirizm damarıyla çevrelenmiş olan Torquatto Tasso'un eserlerine karşı beslediği sevgiden doğduğu bilgisini vermektedir. Martzokis'in ifadesiyle aşk

[41] Faidon Mpoumpoulidis, *Ai Epidraseis epi tou Ergou tou İouliou Typaldou*, Ekdoseis Estia, Atina 1947, s. 21: "*Io amo vivamente l'Italia, ove naque mia madre, ove feci i miei studi, l'amo quale una seconda patria. Sono veramente sorelle le due nazioni, chè se la civiltà italiana fu specialmente inspirata dal antico genio Ellenico, la moderna civiltà greca, checchè dicano vari scrittori francesi e tedeschi, fu specialmente inspirata dal genio italico, e prova di ciò sono le isole jonie ove naquero i più potenti e i più vigorosi della grecia contemporanea, coloro che si avvicinano ai poeti dell'antichità*".

ve vatan, dindarlık ve şovalyelik İtalyan destansı şiirinin karakterleri olarak hassas, vatansever, dindar ve ziyadesiyle lirik olan Typaldos'u kendiliğinden cezbeden unsurlardı.[42]

Yukarıda ifade edilen hususlardan anlaşıldığına göre Typaldos'un edebi külliyatı ister şiir ister çeviri olsun İtalya ve orada kalışından dolayı maruz kaldığı tesirin ekseninde dönmektedir. Burada söz konusu olan bir sevgi, saygı ilişkisi ve şairin İtalyan düşünce çevrelerinden bizzat edindiklerine yönelik kibarca bir itiraftır.

İoulios Typaldos'un şiirlerinde de romantik unsurlar yoğundur. *Deli (Trelli / Τρελλή)* şiirinin dizeleri içinden büyük bir hakikati yüksek sesle dillendirmektedir, doğa insan ırkının acılarından etkilenmemektedir, onun ebedi akışını hiçbir şey değiştiremez, hiçbir felaket ve hiçbir insani çığlık onu etkileyemez. İnsanlığın şikayetleri rüzgâr tarafından tüm kâinata savrulmaktadır ancak taş kalpli doğanın kulaklarına hiçbir zaman ulaşmaz:

Από την ψυχή μου ολόθερμος ο στεναγμός
πετιέται κι έν άνθος δεν μαραίνεται φύλλο δέντρου
σειέται· Τα θλιβερά παράπονα ο άνεμος σκορπάει,
θρέφουν τη γη τα δάκρυα σαν τη δροσιά τσ'αυγής
η φύση δεν γροικάει τα πάθη της ψυχής [43]

***

Ruhumdan tüm sıcaklığıyla inilti
sesi duyuldu ve bir çiçek solmadı, ağaç yaprağı
kımıldamadı. Kederli şikayetleri rüzgâr saçıyor,
şafağın çiy damlaları gibi gözyaşları toprağı besliyor
doğa ruhun acılarını duymuyor.

İoulios Typaldos, *İki Melek (Dyo Aggeloi / Δύο Άγγελοι)* adlı şiirinde bir melekle bir kızın ruhunun kısa cümleli diyaloguna yer vermektedir. Melek genç kızın ruhunu bedenin hapishanesinden, o yaşlılığın neden olacağı kötülük sonucu mahvolmadan önce terk etmeye teşvik ediyor. Genç kızın yaşlılığın ve deformasyonun trajik deneyimine maruz kalmadan güzelken hayatının baharında ölmesi daha uygundur. Ruh, meleğin tavsiyesine uyarak

[42] Faidon Mpoumpoulidis, *Eptanisiaki Lohotekhnia*, Tomos Protos, Ekdoseis Grigoris, Atina 1970, s. 33-34.
[43] İoulios Typaldos, "İ Treli", *Apanta*, Anastylose Dinos Konomos, Ekdoseis Pigi, Atina 1953, s. 63.

bedenin mezarından hemen uçuverir ve ruhların sonsuza dek genç ve güzel kaldığı Tanrı'nın krallığına doğru yolculuğa çıkar. Typaldos ölümün, yaşlılığın kötülüğünden ve bedensel yıpranmadan koruduğunu ileri sürmektedir. Ölüm, sadece bedeni değil insanın ruhunu da günden güne deforme eden yaşlılıktan daha az kötülüğe neden olmaktadır.

Εσύ κοιμάσαι, κόρη μου,
σε ολόθερμην αγκάλη·
αλλά οι καρδιές παγώνουν
σα μαραθούν τα κάλλη·
φύγε, όσο ζει η παράδεισος
στα στήθια σου κλεισμένη,
όσο για σε αναμμένη άλλη
χτυπάει καρδιά.

Η αθώα ψυχή ολοζώντανη
συντρίβει τα δεσμά της
κι αγνή, ουρανοστόλιστη
στον Πλάστη της πετιέται
όπου ποτέ δεν σβύεται
η νιότη κ' η ομορφιά [44]

***

Sen uyuyorsun kızım
sımsıcak kucakta
fakat kalpler donuveriyor
güzellikler solunca
git, cennet henüz yaşarken
göğsünde tutsak
hala senin için yanan başka
bir kalp atarken

Masum ruh capcanlı
prangalarını kırıyor
ve saf, göklerin süsüyle
güzellik ve gençliğin
asla sönmediği
Yaratıcıya uçuveriyor

[44] İoulios Typaldos, "Dyo Aggeloi", *Apanta*, Anastylose Dinos Konomos, Ekdoseis Pigi, Atina 1953, s. 54.

Dağınık Dizeler (Skorpioi Stikhoi / Σκόρπιοι Στίχοι) başlığını taşıyan şiirde Typaldos üzüntü ve kederin insanın yüreğini ve ruhunu tükettiğini ifade etmektedir. Faniler, onları mutluluk ve ümitten uzak tutan çalkantılarla dolu bir hayatın tanıklarıdır:

Η λύπη, ωσάν άγριο πουλί, τα σωθικά μου τρώει.[45]

***

Keder, yırtıcı bir kuş misali, bağrımı parçalıyor.

Aynı şiirde İoulios Typaldos ümidin yokluğunun hayatına sadece ölümü getireceğini vurguluyor. İnsan yaşamının ümit olmaksızın hiçbir anlamı yoktur:

Η ελπίδα εσβύστηκε για με' τ'Άδη
μαυρίλα εμπρός μου τρόμος πλακώνει…
τους κτύπους της καρδιάς μου σαν τα
πουλάκια, που ο βοριάς ερμιά πετάει.[46]

***

Benim için ümit söndü, Hades'in
zifiri karanlığı önümde, korku kaplıyor…
yüreğimin çarpıntısını, poyrazın ıssızlıklara
attığı küçük kuşlar gibi.

4. Aristotelis Valaoritis (1824-1879)

Solomos çizgisi dışında yer alan Aristotelis Valaoritis'in poetik düşüncesinde ve eserlerinde Avrupa romantizminin izini sürebilmek için öncelikle şairi dönemin zengin Avrupa romantik edebiyatının bilgi birikimiyle buluşturan süreçlere yaşamöyküsü üzerinden değinmek gerekir. Valaoritis'in Avrupa'ya seyahatleri onun düşünce ufkunu genişletmiş ve keskinleştirmiştir. Bunun sonucunda o dönemde hâkim olan edebi akımları kavrama ve benimseme konusunda gerekli olgunluk düzeyine ulaşmıştır. Valaoritis'in gerçekleştirdiği ve onun Avrupa romantizmini tüm yönleriyle tanımasına vesile olan seyahatlerden söz etmek yerinde olacaktır.

[45] İoulios Typaldos, "Skorpioi Stikhoi", *Aparta*, Anastylose Dinos Konomos, Ekdoseis Pigi, Atina 1953, s. 104.
[46] Aynı yerde.

Valaoritis'in bu düşünsel *itinerarium'*u yani yol haritası konusunda Nirvanas bizlere şu bilgileri vermektedir:

> "*1842 yazında babasıyla birlikte Avrupa'ya gider ve Kuzey İtalya'yı gezer. İtalya'dan da birlikte İsviçre'nin Cenevre şehrine geçerler. Cenevre'den Paris'e yönelir ve orada Hukuk Fakültesine kaydolur. Eğitimini tamamlamak için Pisa kentine geçer ve 22 Mayıs 1848 tarihinde "unanimatur et cum plauso"/ oy birliği ve takdirle doktor unvanına layık görülür. Ancak hukuk onun ilgisini pek çekmez ve tarih ile Avrupa filolojisine yönelir.*"[47]

Pisa Üniversitesinde özellikle dönemin İtalyan edebiyatını incelemiş ve bu alana yoğunlaşmıştır. Daha önce sözü edilen edebiyatçıların durumunda olduğu gibi Valaoritis'in hukuka nazaran edebi damarı baskın gelmiş ve sonuç olarak ilgisi daha çok edebiyat ve kültür konularına yönelmiştir. Pisa'da kalışı daha sonra zengin bir edebiyat dünyası geliştirmesi için ona sağlam bir temel oluşturmuştur. Yarattığı edebiyat dünyasına iki önemli etki damga vurmaktadır, bunlardan biri Avrupa romantizmi diğeri de İtalyan edebiyatıdır.[48]

Kostis Palamas İtalyan tesiri dışında Valaoritis'in eserlerinde, tamamı Victor Hugo'nun şahsına yoğunlaşmış zengin Avrupa tesiri de görmektedir: "*Valaoritis fanatik bir Hugo hayranı olarak Lamartine'e pek iyi gözle bakmamaktadır. Hugo onu ilham dünyalarına sürükler, Lamartine ise ona baygınlık geçirtir*."[49]

Georgios Vaphopoulos, Valaoritis'in şiir külliyatının gerek İtalyan gerekse Avrupa edebiyatının etkilerine maruz kaldığını ileri sürerek Byron ve Hugo kaynaklı etkilere daha çok ağırlık vermektedir:

> "*Valaoritis 19.yüzyılın ortalarından sonlarına doğru uzanan dönemde yaşadı. Düşünce hayatı ve sosyal yaşamı sadece Yunanistan sahasıyla sınırlı değildi. Yurt dışında uzun yıllar tahsil gördü, İtalya ve Fransa'da kaldı, uzun süre tüm Avrupa'yı gezdi. Çok kayda değer bir*

---

[47] Pavlos Nirvanas, "Aristotelis Valaoritis", *Dialekseis Peri Ellinon Poiiton tou 19 Aionos*, Tomos B, Sti Seira Dialekseis Filologikou Syllogou Parnassou, Typois P. D. Sakellariou, Atina 1925, s. 98-100.

[48] Zoras, *Eptanisiaka Meletimata, A, Eisagogi eis tin Eptanisiakin Skholin, Oi Ekprosopoi tis Eptanisiakis Skholis, Eptanision Dokimia Peri Glossis*, s. 142.

[49] Kostis Palamas, "O Lamartine eis tin Nean Ellinikin Poiisin", *Apanta*, Tomos 12, Ekdoseis Mpiri, Atina 1972, s. 24.

eğitime sahipti, döneminin büyük klasiklerinin ve büyük romantiklerinin eserlerini tanıma fırsatı bulmuş, Byron ve Hugo ile özdeşleşmişti."[50]

Valaoritis'in şiiri daha çok vatanseverlik çerçevesinde hareket etmekte ve 1821 İsyanı'na katılan âsilerin başarılarını övmektedir. Biz Valaoritis'in şiirinin bu yönü ile ilgilenmeyerek dikkatimizi şairin romantik damarının ve hayranlık duyduğu Avrupalı romantik edebiyatçıların tesirinin görüldüğü *Hatıralarını Yad Etme (Mnimosyna / Μνημόσυνα)* adlı şiir derlemesine yönelteceğiz. Valaoritis dehşet ve ölüm motifine özel bir ilgi duymaktadır. Athnasios Papadopoulos bu eğilimi romantizmin ve o dönemin çok önemli yazarlarının etkisine bağlamaktadır:

"*Bu olayın gerekçesini ve şairin dehşet unsurunu tercih etmesini iki önemli nedene bağlayabiliriz: Bilindiği üzere Valaoritis, romantizmin manifestosu olan görüşlerin sadece Avrupa'nın düşünce ufkunda değil uzun yıllar sürmüş yabancı egemenlikten daha yeni kurtulan Yunanistan'da da hâkim olduğu bir dönemde yaşamıştır üstelik burada yabancı örnekleri körü körüne taklit etme çabası görülmektedir. (...) Valaoritis özellikle Victor Hugo'un tesiri altındadır, onu çoğu kez örnek almakta ve onun fikirlerini Yunanlı okurlara duyurmaya çalışmaktadır. Doğal olarak romantik manifestonun tesiri altındaki şair dehşet verici hadiseleri anlatmaktan kaçınamazdı çünkü bunlar dönemin romantizminin şiire dair anlayışlarıyla paralel bir çizgidedir.*"[51]

Valaoritis'in şiirindeki tesirlerin izini, çevirdiği eserlerde de aramamız gerekir çünkü onun çeviri külliyatı hangi yazarlara karşı aşırı sevgi beslediğini ve kimlerin tesirinde kaldığını ortaya çıkaracaktır. Şairin çevirdiği eserleri incelediğimizde etkilerin neler olduğu ve onun şiirinin bir bölümünü niteleyen dehşet ve ölüm unsurunun nereden kaynaklandığı sorusunun yanıtına yaklaşırız. Valaoritis'in çeviri eserlerinin hacim olarak fazla bir yekûn teşkil etmediğini belirten Vasileios Lazanas bununla birlikte çevirilerin incelenmesinin şairin maruz kaldığı tesirler konusundaki araştırmaya katkı sunduğunu ifade etmektedir. Valaoritis, Fransızcadan Victor Hugo ve Lamartine'nin bazı eserlerini, İtalyancadan G. Revere'nin bir küçük şiirini ve

50 Giorgos Vaphopoulos, "İ İstoriki Thesi tou Valaoriti stin Elliniki Poiisi", *Nea Estia*, Teukhos 1259, Atina 1979, s. 51.

51 Athanasios Papadopoulos, "To Frikodes Stoikheion eis tin Poiisin tou Valaoriti", *Filologikos Syllogos Parnassos*, Tomos H (8), Arithmos 4, Typografeio İ. Myrtidis, Atina 1966, s. 7-8.

Dante'nin *İlahi Komedya*'sından bir bölüm çevirmiştir.[52] Athanasios Papadopoulos, Valaoritis'in şiirine hâkim olan dehşet unsurunu bu çevirilerden hareketle Dante'nin *İlahi Komedya*'sının etkisine dayandırmakta ve bu etkinin okurda dehşet duygusuna neden olduğunu ifade etmektedir.[53]

Valaoritis'in Hugo, Lamartine ve Dante ile meşguliyeti, bir yerde romantizmin temel özelliklerini ihtiva eden bir şiire yönelik eğilimini izah etmektedir. Şairin ruhu Avrupa ve İtalyan romantizmi arasında hareket etmekte, onu gizemli ve intihar eğilimli öğeler içeren bir şiir çizgisine daha çok yakınlaştıran bir dizi tesir altında ilerlemektedir.

Aristotelis Valaoritis'in şiirinde de ölüm teması önemli bir yer tutar. Şair ardı ardına yitirdiği çocuklarının ölümü nedeniyle bu konuda çok duyarlıdır ve bu yüzden ölümü idealize etme eğilimindedir.[54] Valaoritis ölmüş bir gence ithaf ettiği *Daha Ergen Stefanos Messala'nın Tabutu Üzerinde (Epi tis nekris klinis Stefanu Messala molis efivou / Επί της νεκρής κλίνης Στεφάνου Μεσσάλα μόλις εφήβου)* adlı şiirinde ölülerin dünyasının fanilerin dünyasıyla hiçbir ilgisi olmayan yeni bir yaşam olduğu ima edilmektedir. Şair ölmüş genci, tesellisiz bir acıyla oğlunun mezarı başında gözyaşı döken babasına hitap ederek ona bulunduğu yerde sadece yaşam ve sevginin olduğunu söylerken hayal etmektedir:

Κ' εκείνο που μας άκουσε, την ώρα που
χιλιάδες κόσμοι, κ'ονείρατα χρυσά
ολόγυρά του έλαμπαν, εχαμογέλασε
γλυκά, σα να'λεγέ :'' Πατέρα δεν είν'
ο τάφος ερημιά, είναι ζωή κι'αγάπη.[55]

***

Binlerce dünya ve altından rüyalar
çevresinde parıldarken o, bizi duyan,
tatlı bir şekilde gülümsedi,

[52] Vasileios Lazanas, "To Metafrastiko Ergo tou Aristoteli Valaoriti", *Nea Estia*, Teukhos 1259, Tomos 106, Ekdoseis Estia, Atina 1979, s. 596.
[53] Papadopoulos, *a.g.m.*, s. 8.
[54] "Valaoritis Aristotelis", *Leksiko Neoellinikis Logotekhnias*, Defteri Ektyposi, Ekdoseis Pataki, Atina 2008, s. 240.
[55] Aristotelis Valaoritis, "Epi tis Nekrikis Klinis S. Messala molis Efivou", *Poiimata kai Peza*, Epilogi kai Filologiki Epimeleia G. P. Savvidis - E. Tsantsanoglou, Ekdoseis İkaros, Atina 1982, s. 77.

sanki şöyle der gibiydi: Baba
mezar ıssızlık değil, yaşam ve sevgidir.

Aristotelis Valaoritis, aynı şiirde Azrail'i insan yaşamlarını düşüncesizce keskin kosası ile biçip yok eden, yorulmak nedir bilmeyen bir orakçıya benzetmektedir. Onun bu saldırısının kurbanı hayatın güzelliklerinin tadına varamadan yaşama veda eden şiirdeki gençtir. Valaoritis'in düşüncesinde de gençlerin vakitsiz ölümü kabul görmemektedir, bu hayatımızın hiçbir yasa tarafından sınırlandırılmadığı ve kontrol edilmediğini gösteren büyük bir haksızlıktır. Şair böyle bir kararın amacını ve yararını idrak etmekte zorlanmaktadır ve böyle büyük bir kaybın ardından anne babaların acısına ve kederine kesin bir şekilde ortak olmaktadır:

Και συ, βλαστάρι τρυφερό, στο δρόμο του τι θέλεις;...
Στην αγκαλιά της μάνας σου, στον κόρφο του πατέρα,
να σε ποτίζει το φιλί, να σ' ανατρέφει η αγάπη,
παιδί, γιατί δεν έμεινες;...[...]
[...] Παιδί, γιατί να φύγεις;...[56]

***

Ve sen, taze konca, onun yolunda ne işin vardı?...
Annenin kucağında, babanın göğsünde,
öpücüklere doyasın, sevgi seni büyütsün,
çocuk, niye kalmadın? ...[...]
[...] Çocuk, niye çekip gidesin?...

Kızım Nathalia'nın Ölümü Üzerine (*Epi to thanato tis thygatros mou Nathalias / Επί τω θανάτω της θυγατρός μου Ναθαλίας*) adlı şiir çok erken yaşta sadece hayatı değil bizzat babasını da terk eden çok sevdiği kızı Nathalia'ya ithaf edilmiştir. Valaoritis kızının ölümünden dolayı gerçekten yıkılmıştır. Bu hazin olay ilkbaharda yaşanır. Tüm doğa neşe içindedir, sadece şair yaşama dair bu şenliğe katılamaz çünkü ölüm, hanesinin kapısını çalmış ve en kıymetli çiçeği, kızını elinden almıştır. Kızının mezarı sadece onun melekleri andıran bedenini değil tesellisiz babasının beslediği tüm o hayallerin ve ümitlerin de üzerini örter. Nathalia'nın ölümü onu kendi yaşamının devamından mahrum bırakır, etrafındaki her şey trajik, boş ve tatsız bir hal alır:

[56] Aynı yerde.

Τώρα, π' ανθίζ' η κυκλαμιά και κάθε σπόρο πόχει
κρυφό κρεβάτι μες στη γη, ξυπνά το πρωτοβρόχι,
που, πριν αρχίσουν οι χιονιές, η πάχνη, τ' αγριοκαίρι,
ξεγελασμένα τα κλαριά με τη στερνή γλυκάδα,
π' ολόγυρά του, φεύγοντας, σκορπά το καλοκαίρι,
στολίζονται με μυρωδιές, μ' ανθούς, με πρασινάδα,
τώρα, παιδί μου, εζήλεψες το στείρο το σκοτάδι,
του τάφου τα στολίσματα, την ερημιά, τον Άδη!

Μοσχοβολά η αλιφασκιά, μικρή μου Ναθαλούλα,
τα ρείκη, οι δάφνες, οι μυρτιές ποτίζονται δροσούλα
και τον αγέρα πλημμυρούν με την αναπνοή τους.
Στον ήλιο του φθινόπωρου, σα ζωντανά λουλούδια,
οι καλογιάννοι χαίρονται. Με τη γλυκιά φωνή τους
στο βάτο π' ακουρμαίνεται λαλούν τα στεφανούδια
τα βάσανα της ξενιτιάς… Κι εσύ στο γέροντά σου
στέλνεις παιδί μου, ανέλπιστα τα νεκρολίβανά σου;[57]

***

Şimdi buhurumeryem açarken her tohumu
toprağın içinde gizli kalır, ilk yağmurda uyanır,
ki, karlar, kırağılar, kötü havalar başlamadan,
yazın giderayak çevresine saçtığı
son sıcakla aldanmış dallar,
kokular, çiçekler ve yeşilliklerle süslenirken
şimdi mi kıskandın çocuğum kısır karanlığı,
mezarın süslerini, ıssızlığı, öbür dünyayı!

Adaçayı mis gibi kokar, küçük Nathaliam,
süpürge otları, defneler, mersin ağaçları serinler
ve hava onların nefesiyle dolup taşar.
Sonbaharın güneşinde, canlı çiçekler gibi,
nar bülbülleri cıvıl cıvıl. Tatlı ötüşleriyle baştankaralar
can kulağıyla dinleyen böğürtlende söylüyor
gurbetin çilelerini…ve sen yaşlı babana
çocuğum, beklenmedik bir şekilde ölüm tütsülerini mi gönderiyorsun?

[57] Aristotelis Valaoritis, "Epi to Thanato tis Thygatros mou Nathalias", *Poiimata kai Peza*, Epilogi kai Filologiki Epimeleia G. P. Savvidis - E. Tsantsanoglou, Ekdoseis İkaros, Atina 1982, s. 199.

Aristotelis Valaoritis, *İkinci İlahi, Tövbe (Asma Deuteron İ Metanoia / Άσμα Δεύτερον, Η Μετάνοια)* adlı şiirde sonbaharın şafağında yaklaşan yaşlılığı ve ölümün gelişini görmektedir:

Ποιος είδε το φθινόπωρο μιαν εύμορφη αυγούλα,
κρύο, πικρό χαιρέτισμα της νιότης, που γηράζει,
και της ζωής, που σβήνεται, και ποιός δεν ενθυμήθη
την ώρα του την ύστερη, το ψυχομάχημά του![58]

***

Kim gördü sonbaharda güzel bir şafakta,
yaşlanan gençliğin ve sönen bir yaşamın
soğuk, acı bir selamlamasını, ve kim hatırlamaz
onun son saatini, can çekişmesini!

Aristotelis Valaoritis *Kökünden Sökülmüş Ağaç (To kserizomeno dendro / Το ξεριζωμένο δέντρο)* adlı şiirde gerçekleşmemiş umutlar ve gençlik hayalleri temasını öne çıkarmaktadır. Şair kendini artık tutunacak bir dalı kalmamış, kökünden sökülmüş yapraksız bir ağaçla kıyaslamaktadır. Rüzgâr ağacı güzel ve renkli yapraklarından mahrum bırakmıştır. Yaprakların ağaçtan uzaklara uçup gitmesi gibi, aynen bu şekilde yüreğinde beslediği tüm o hayalleri de ilelebet yok olmuştur. İçinde bulunduğu zor durumu dikkate alarak Tanrı'dan, Azrail'le mücadele ettiği sırada ona destek olmaları için gençlik hayallerini ve ergenlik arzularını yanına göndermesini istemektedir:

Εμαραθήκανε για μας του κόσμου οι πρασινάδες.
Εσένα σ' εξερίζωσε το κύμα στην οργή του,
εμέ μού τρώγουν την καρδιά αχόρταγες ελπίδες.
Να 'ξερες πώς τες έτρεφα! Και τώρα μία μία
μαραίνονται και πέφτουνε σα φύλλα το χειμώνα.
Πλάστη μεγαλοδύναμε, σπλαχνίσου με την ώρα
που θά 'ρθει ο Χάρος να με βρει, και πριν σβηστεί το φως μου,
στείλε μου πάλε να τα ιδώ μ' όλη την ευμορφιά τους
της νιότης μου τα ονείρατα! Άφες τα να φορέσουν
τα ροδοκάλια της αυγής και στο προσκέφαλό μου
να 'ρθούν να με ραντίσουνε χτυπώντας τα φτερούγια
με πάχνη από τον Κίσσαβο… Πατέρα, στείλε μού τα..[59]

[58] Aristotelis Valaoritis, "Asma Deuteron İ Metanoia", *Poiimata kai Peza B'*, Epilogi kai Filologiki Epimeleia G. P. Savvidis - E. Tsantsanoglou, Ekdoseis İkaros, Atina 1981, s. 66.
[59] Aristotelis Valaoritis, "To Kserizomeno Dendro", *Poiimata kai Peza B'*, Epilogi kai Filologiki Epimeleia G. P. Savvidis - E. Tsantsanoglou, Ekdoseis İkaros, Atina 1981, s. 97.

***

Bizim için dünyanın yeşillikleri soldu
Seni öfkesiyle dalga kökünden söküp attı,
benim ise yüreğimi doyumsuz ümitler kemiriyor.
Bilseydin onları nasıl da beslerdim! Ve şimdi bir bir
solarak kış vakti yaprak misali dökülüyor.
Yüce Tanrım merhamet göster bana Azrail'in
bulmaya geldiği anda beni ve ışığım sönmeden önce,
gönder beni tekrar göreyim tüm güzellikleriyle
gençliğimin hayallerini! Bırak onları giysinler
şafağın nar gibi neşe ve güzelliklerini ve başucuma
gelsinler serpsinler üzerime kanatları çırparak
Kisavos dağından kırağıyı… Tanrım gönder bana onları.

5. Gerasimos Markoras (1826-1911)

Şair Gerasimos Markoras Yedi Adalar Ekolü'nün Solomos geleneğini sürdüren en kayda değer şairlerinden biridir. Solomos şairin, yargıç ve aynı zamanda şair de olan babası Georgios Markoras'ın arkadaşıdır.[60] Şair temel eğitimini Korfu'da aldıktan sonra İtalya'nın yolunu tutar. Georgios Zoras onun biyogfrasiyle ilgili şu bilgiyi aktarmaktadır: "*1849 yılında hukuk okumak üzere İtalya'ya gider, ancak orada, daha genç yaştan itibaren ailesinin kültür çevresinde ilgi duymaya başladığı filolojinin çekimine kendini kaptırır. İtalya'da şair sadece iki yıl kalır çünkü 1851 yılında büyük kardeşi Stylianos'un ölümü üzerine Korfu'ya geri dönmek zorunda kalır ve ölümüne kadar orada yaşar*."[61]

Gerçek şu ki, Markoras'ın diğer Yedi Adalı meslektaşları gibi ikinci vatanı olarak gördüğü İtalya'ya karşı özel bir sevgisi vardı. Gelecekteki şiir kariyerinin tüm kültürel donanımını ona bahşeden bu ülkeye olan hayranlığını çağdaş Yunanca çalışmaları uzmanı Profesör Canna'ya gönderdiği mektup açıkça göstermektedir. Bu mektubun içeriği hakkında bilgi veren Georgios Zoras bazı İtalyanların Yunan milli şairi Solomos ve eserleri üzerine çalışma yaptıklarını, bunlardan birinin de Pavia Üniversitesinde klasik Yunan

[60] "Markoras Gerasimos", *Leksiko Neoellinikis Logotekhnias*, Defteri Ektyposi, Ekdoseis Pataki, Atina 2008, Atina 2008, s. 1340.
[61] Georgios Zoras, *Eptanisiaka Meletimata B, Eisagogi eis tin Eptanisiakin Skholin, Oi Ekprosopoi tis Eptanisiakis Skholis, Eptanision Dokimia Peri Glossis*, Spoudastirion Vyzantinis kai Neoellinikis Filologias tou Panepistimiou Athinon, Atina 1960, s. 165.

filolojisi profesörü Giovanni Canna olduğunu, 1896-1897 akademik yılının açılış konuşmasını Solomos'a ithaf ettiğini ve Canna'nın o konuşmasının bir nüshasını Gerasimos Markoras'a gönderdiğini belirtmektedir.[62]

Markoras, Giovanni Canna'nın mektubuna verdiği cevapta Solomos'la kendisini, çok sevdikleri İtalya'ya karşı besledikleri aynı şefkat ve şükran duygusunun birleştirdiğini özellikle ifade etmektedir.[63]

Markoras'ın eserlerinde gözlenen İtalyan ve Avrupa tesirleri konusunda G. Kalosgouros şairin Dante, Manzoni ve diğer Avrupalı şairlere olan ilgisine değinerek şiirleri dikkatli okununca Dante'nin yoğun olarak tetkik edildiğinin anlaşıldığını, İtalyanlardan Ariosto, Fransızlardan Racin, İngilizlerden Shakespeare ve Almanlardan Schiller'in şiirine özel bir sempatisi olduğunu ileri sürmektedir.[64]

Şairin büyük hayranlık duyduğu Manzoni Yedi Adalar'da dönemin aydınları arasında çok popülerdi. Garantoudis'in tespitlerine göre Yedi Adalı edebiyatçılar Manzoni'yi tanımanın yanında onun eserlerinden de etkilenmişlerdi. Ondan etkilenmiş olması muhtemel olan Solomos büyük olasılıkla çevresindeki edebiyatçılara ondan bahsediyordu. Diğer taraftan Solomos'un ve Polylas'ın metinlerinde Manzoni'nin adından söz edilmektedir. Ayrıca onun, dönemin tanınmış Yedi Adalı ve Adamantios Korais gibi farklı bir çevreden olan aydınlarla da teması bilinmektedir.[65]

Manzoni'nin şiiri şüphesiz sadece Solomos'u etkilememiş benzer şekilde Markoras'ın şiirlerine de bu etkinin yansımaları olmuştur. Daha somut bir şekilde ifade etmek gerekirse Markoras'ın 1857 yılında Solomos'un ölümünden hemen sonra yazılan *Hatırasına Birinci Dua Günü (To proto psychosavvato / Το πρώτο ψυχοσάββατο)* adlı şiiri, ilham kaynağını Manzoni'nin 1821 yılında Napolyon Bonapart'ın ölümü vesilesiyle yazılmış *Beş Mayıs (Il cinque maggio)* şiirinden almaktadır. Markoras'ın şiiri Solomos'un genel kabul gören edebi değerini pekiştirmek istemekte ve

[62] Zoras, *Eptanisiaka Meletimata, A, Eisagogi eis tin Eptanisiakin Skholin, Oi Ekprosopoi tis Eptanisiakis Skholis, Eptanision Dokimia Peri Glossis*, s. 279-280.
[63] Zoras, *a.g.e*., s. 280.
[64] Georgios Kalosgouros, "Skiaigrafiai Sykhronon, Gerasimos Markoras", *İonios Anthologia, Miniaio İstoriko, Filologiko, Kallitekhniko Periodiko,* Atina 1930, s. 61.
[65] Euripidis Garantoudis, *Oi Eptanisioi kai o Solomos, Opseis mias Synthetis Skhesis (1820-1950)*, Ekdoseis Kastanioti, Athina 2001, s. 175-176.

Manzoni'nin şiirindeki pek çok dış yapı özelliğini aynen kendi şiirine aktarmaktadır.[66]

Romantiklerin çok kullandığı izleklerden biri olan ölüm ve ölümün gölgesi Gerasimos Markoras'ı da meşgul etmektedir. Şair, *İhtiyar Denizci (Geronautis / Γεροναύτης)* adlı şiirinde insanı, büyüleyici yolculuğunun sonunun yaklaştığını gördükçe ölümün son büyük durağından kurtulmak için bir o kadar daha fazla yaşamak isteyen ihtiyar bir denizciye benzetmektedir. Fakat bu bir ütopik arzudur. Yaşlı denizcinin gemisini bu son limana doğru götürmekten ve ürpertici bir mekâna demir atmaktan başka seçeneği yoktur:

Φτωχός ή πλούσιος άνθρωπος του γεροναύτη μοιάζει,
όσες κι αν είναι οι θλίψεις του κι οι περασμένοι χρόνοι.
Στην άκρη στέκει της ζωής και βλέπει με μαράζι
όπου το τέλος το πικρό του ταξιδιού ζυγώνει.
Χριστέ μου λέει, ν'αρμένιζα πάλι στης γης το κύμα!
Μα βράχος είναι αφεύγατος και τρομερός το μνήμα![67]

***

Zengin ya da yoksul, insan ihtiyar denizciye benzer,
kederleri ve geçmiş yılları ne kadar olursa olsun.
Yaşamın kenarında durur ve üzüntüyle görür
yolculuğun acı sonunun yaklaştığını.
Yüce İsa der, dünyanın keşmekeşinde yine seyretseydim!
Fakat mezar, yerinde duran korkunç kayadır!

Markoras'ın *Ölüm ve Yaşam (Thanatos kai Zoi / Θάνατος και Ζωή)* şiirinde, Azrail ile fani arasında yaşanan her mücadelede Azrail her zaman karşı konulmaz galip gelendir. Korkunç bir savaşçıdır, her rakibini merhametsizce ve acımaksızın hezimete uğratır:

Είδε ο Χάρος ποτέ, στην άγρια πάλη
που κάτου εδώ με κάθε πλάσμα κάνει,
είδε νίκη καμμία τέτοιο να βάλει
λουλούδι ωραίο στο μαύρο του στεφάνι;

[66] Garantoudis, *a.g.e.*, s. 203.
[67] Gerasimos Markoras, " O Geronautis", *Apanta*, Anastylose Georgios Valetas, Ekdoseis Pigi, Atina 1950, s. 272.

Τι καρτερεί; Στης υποψίας τη ζάλη
Βαστάει ψηλά το αλύπητο δρεπάνι,
Θωρώντας ότι από τα πρώτα κάλλη
το θύμα της οργής του ένα δεν χάνει.[68]

***

Azrail hiç gördü mü burada aşağıda
her canlı ile verdiği vahşi mücadelede,
hiç böyle bir zafer gördü mü ki,
koysun güzel bir çiçek siyah tacına?

Ne bekliyor? Baş döndüren şüpheyle
Acımasız orağı yüksekte tutuyor
İlk güzelliklerden öfkesinin kurbanının
elinden birinin dahi kurtulamadığını görünce.

Gerasimos Markoras *Fani Mikroulaki (Φανή Μικρουλάκη)* adlı şiirinde genç kızın tabutunun huzurunda büyük bir gerçeği haykırıyor, ölüm, yaşlıların değil de genç insanların hayat ipini kestiği andan itibaren düşüncesizce hareket eder. Markoras için kader, rolleri tersine çevirerek gençleri ölüme sürüklediği ve yaşlıları onların kaybından dolayı feryat etmek zorunda bıraktığı andan itibaren kabul edilebilir değildir. Genç insanların hayat ipinin kesilmesi tamamen akıldışıdır ve haksızdır:

Πού πάω; – Διπλό παράπονο
τους πικραμένους παίρνει,
αν σ'ενός νέου το λείψανο
άσπρο κεφάλι γέρνει.
Αχ! – λένε, φανερώνοντας
το ψυχικό το βάρος-
είν' άδικος ο Χάρος,
θερίζει στα τυφλά.[69]

***

Nereye gidiyorum? -Daha çok
sızlanır ıstırap çekenler,

[68] Gerasimos Markoras, "Thanatos kai Zoi", *Apanta,* Anastylose Georgios Valetas, Ekdoseis Pigi, Atina 1950, s. 199.
[69] Gerasimos Markoras, "Fani Mikroulaki", *Apanta,* Anastylose Georgios Valetas, Ekdoseis Pigi, Atina 1950, s. 217.

eğer ak saçlı bir baş
bir gencin na'şı üzerine kapanırsa.
Ah!- derler, ifşa ederek
ruhun yükünü –
adaletsizdir Azrail,
körlemesine biçer.

Markoras, *Teknecik (Varkoula / Βαρκούλα)* şiirinde, denizin vahşi dalgalarına bırakılan zavallı küçük bir teknenin yolculuğunu, varoluşun derin, fırtınalı sularına uygun donanımdan yoksun olarak açılan her faninin meçhul yolculuğuna benzetmektedir. Şair küçük teknenin başına gelecek olanlar için endişe duyarak ona dalgaların arasında karanlıkta nereye gittiğini sorarak dikkatli olmasını, geçeceği yerlerde kendisini bekleyen bazı tehlikelere karşı ihtiyatlı olmasını ister. Markoras denizdeki fırtınaya yakalanmış bir teknenin şiirsel resmini izole etmekte ve onu her insanın kaçınılmaz olarak maruz kaldığı sıkıntı ve talihsizliklerle kıyaslamaktadır. Şair burada kesin bir şekilde hangi yöne doğru gittiğinden emin olamayan her insanın korku ve endişelerini öne çıkarmaktadır:

Πού πας βαρκούλα; Η θάλασσα
μαυρίζει σαν τον Άδη' είν'ο ουρανός
πανέρημος' μουγκοφυσάει βοριάς.
Με κύμα και σκοτάδι, βάρκα μικρή,
πού πάς;

Στ'άγριο στοιχειό που αφήσανε
το σκάφος του τετάρτια
μεγάλα σιδερόχτιστα
της θάλασσας θεριά,
δίχως πανί και ξάρτια
που τρέχεις τολμηρά;

Προτού, βαρκούλα, σύψυχη
θάρρος τυφλό σε χάσει,
φυλάξου! – αυτές, που σ'άνοιξε
η τρικυμία πληγές, ζητούν
καραβοστάσι, φροντίδες μακρυνές.[70]

***

[70] Gerasimos Markoras, "İ Varkoula", *Apanta*, Anastylose Georgios Valetas, Ekdoseis Pigi, Atina 1950, s. 226-227.

Teknecik nereye gidiyorsun? Deniz
Hades gibi kararmakta gökyüzü
ıpıssız, homurtuyla esiyor poyraz.
Dalgayla ve karanlıkta, küçük tekne,
nereye gidiyorsun?

Vahşi canavara bıraktıkları
teknesi paramparça
demirden yapılmış büyük
denizin canavarları,
yelkensiz ve istralyasız
cesaretle nereye koşuyor?

Teknecik kör cesaret
seni her şeyinle yok etmeden önce
kolla kendini! – Fırtınanın sende
açtığı yaralar, demirleyecek yerler,
uzun bakımlar ister.

Gerasimos Markoras *Baba (Pateras / Πατέρας)* adlı şiirinin dizeleri üzerinden büyük bir hakikati dile getirmektedir: kader her insanın yaşamını belirler ve onun beyhude çabalarına rağmen yaşam çizgisinin değişmesi mümkün değildir. Şair insanın, kaderinin ağları tarafından kuşatıldığını, yaşamının gizli, görünmez yasalar tarafından kontrol edildiğini ve bunların onu pek çok sorunla karşı karşıya bıraktığını, ona çok az mutluluk anları bahşettiklerini ve sonunda onu ölüme götürdüklerini vurgulamaktadır:

Εκεί που νόμοι απόκρυφοι μας έρριξαν
μια μέρα πρέπει, ακριβέ, να σχίσομε το
μονοπάτι ως πέρα.
Στο δρόμο ή βάτους εύρομε ή μαλακό γρασίδι
ν'αλλάξουμε ταξίδι δεν είναι δυνατό.[71]

***

Meçhul yasaların bizi attığı yerden
kıymetlim, bir gün, patikayı yarmamız
gerek baştan başa.
Yolda ya fundalık ya da yumuşak çimen bulsak da
yolculuğu değiştirmemiz mümkün değildir.

[71] Gerasimos Markoras, "Pateras", *Apanta*, Anastylose Georgios Valetas, Ekdoseis Pigi, Atina 1950, s. 198.

İki (Dyo / Δύο) adlı şiirde insanların ölüler için değil varoluşun acılarına hiç durmadan maruz kalan yaşayanların kederini paylaşmalıdır demektedir. Gerçek manada mutlu olanlar şaire göre yaşayanlar değil, faydasız yaşamın yükünden kurtulmayı başaran ölmüşlerdir. Ruh sadece ölüm geldiğinde özgürleşir, hayatta olanlar dünyadan göçüp gidenler için değil, hayatın acılarına maruz kalmaya devam edenler için üzülmelidir:

Αχ! Την ημέρα όπου και τούτη πάψει,
αν ένα μόνο δάκρυ ο κόσμος βγάλει
το ζωντανόν, όχι τον άλλον, ας κλάψει.[72]

***

Ah! Bugün de vakit gelip de son bulduğunda,
eğer bir damla gözyaşı dökerse insanlar
yaşayanlar için ağlasınlar, ölene değil.

Gerasimos Markoras'ın *Yemin (O Orkos / Ο Όρκος)* adlı şiirinin kadın kahramanı sevgilisi Manthos'un ölümünden sonra tek amacı yarattıklarını mahvetmek ve yok etmek olan dünyayı lanetliyor. Doğa yaratıyor, besliyor ve sonunda tereddüt etmeden öldürüyor. Bu doğum ve ardından gelen yıpranma kesintiye uğramamış ve hiçbir zaman da uğramayacak olan bir döngü aslında. Doğa esasında daha sonra yok etmek amacıyla dünyaya getiriyor:

Αναθεμάτισε τη γη, που τα παιδιά της κάνει σε
μάχες άγριες να ζητούν απατηλό στεφάνι, κι ενώ
ρουφάει το αίμα τους, που για την ίδια τρέχει, χαλεύει
αδιάκοπα να πιεί και χορτασμό δεν έχει! [73]

***

Evlatlarını korkunç savaşlarda aldatıcı bir taç
istemeye yönelten dünyayı lanetle, oysa bizzat
kendisi için akan kanlarını emmekte,
durmaksızın içmek isterken doymak nedir bilmemekte!

[72] Gerasimos Markoras, "Dyo", *Apanta*, Anastylose Georgios Valetas, Ekdoseis Pigi, Atina 1950, s. 212.
[73] Gerasimos Markoras, "O Orkos", *Apanta*, Anastylose Georgios Valetas, Ekdoseis Pigi, Atina 1950, s.17.

6. Stefanos Martzokis (1855-1913)

Yedi Adalar Ekolü şairlerinden çalışmamız kapsamında ele alacağımız son şair olan Stefanos Martzokis'in romantizm ve İtalyan kültürü ile olan ilişkisini anlamak için onun kısaca biyografisine göz atmak gerekir. Georgios Zoras ondan bahsederken şairliği fıtratında barındıran ve mükemmel bir kültür ortamında yetişmiş biri olarak çok erken yaşlarda şiirle meşgul olduğundan söz etmektedir. İtalyan edebiyatını derinlemesine tetkik etmiş olan Martzokis'in mısralarında romantizm ve akımın unsurlarından biri olan karamsarlığı görmek mümkündür. Şairin tesiri altında kaldığı İtalyan şairler ise Leopardi'den Carducci ve Stecchetti'ye kadar uzanmaktadır.[74]

Şairin içinde yetiştiği, onu besleyen kültür ortamı ve aldığı eğitimin İtalyan kökleri konusunda bazı tespitlerde bulunmak gerekirse, şairin doğduğu dönemde (doğumu 22 Şubat 1855) Zakinthos ve onun yanı sıra Korfu siyasi düşüncelerinden dolayı ülkelerini terk etmek zorunda kalan İtalyan aydın ve siyasi mültecilerinin sığınma yeriydi. Bunların neredeyse tamamı Martzokis hanesinin müdavimlerindendi. Küçük Stefanos erken yaştaki entelektüel merakı ile büyüyerek ve okuyarak kendini sahip olduğu şairlik tutkusu ile uyumlu bir dünyanın içinde bulmuştu.[75]

Bahsi geçen İtalyan mülteciler gerek İtalyan gerekse Avrupa edebiyatının düşünsel ve kültürel gelişmelerini yakından takip etmek isteyen entelektüel çevreler için bir köprü işlevi görmekteydiler. Bundan istifade edenler arasında Stefanos Martzokis de vardı, İtalyan edebiyatı, onun gelişiminde belirleyici bir rol oynadı ve İtalyan yazınının önemli eserlerine yönelik okumaların da yardımıyla onu şiirle daha çok ilgilenmeye yöneltti. İncelemeleri sonucunda tüm klasik ve çağdaş İtalyan edebiyatçılarıyla buluştu ve Leopradi'nin pesimist şiirine ise özel bir zaafı vardı. Dimosthenis Zades Martzokis'in şiir ilhamının İtalyan edebiyatından ve özellikle de Leopardi'den etkilendiğini kaydederek Martzokis'in şiirlerindeki keder ve yoğun pesimizmin onu Leopardi çizgisindeki en büyük şairlerden biri yaptığını ileri sürmektedir.[76] Bu konuda şair Kostas Varnalis, Martzokis'in

[74] Zoras, *Eptanisiaka Meletimata, A, Eisagogi eis tin Eptanisiakin Skholin, Oi Ekprosopoi tis Eptanisiakis Skholis, Eptanision Dokimia Peri Glossis*, s.187-188.
[75] Stefanos Martzokis, *Apanta*, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, s. 4-5.
[76] Dimosthenis Zades, *Stefanos Martzokis, O Teleutaios Poiitis tis Eftanisiakis Skholis*, Ekdoseis Mauridis, (Tarihsiz), s. 9.

fikir mentorlarını Foscolo, Leopardi, Carducci ve Stecchetti olarak sıralamaktadır.[77]

Martzokis'in İtalyan edebiyatı ve onun temsilcileriyle ilişkileri oldukça yakındı. Tiyatro eleştirmeni, yazar ve çevirmen Leon Koukoulas *Noumas* dergisinde yayımlanan bir makalesinde Yedi Adalı şairin şiirindeki etkileri ele alarak şöyle demektedir:

> "*Her şarkısı aynı zamanda hayatından bir parça. Pek çok noktada seni adeta durduruyor. Mecburiyetin ve Kaderin iradesi tarafından zincire vurulmuş bir vaziyette olmasına rağmen o kadar hayranlık duyduğu Leopardi gibi pesimizmin yorucu bir yakınmasına kendini teslim etmeyen bir insan görmektesin, aksine haksız yere acı çekmenin sebep olduğu nefretle dolu bir şekilde, çıktığı yolun sonunda zafere ulaşma ümidiyle cesaret ve özgüvenle geleceğe bakmaktadır.*"[78]

Martzokis'in şiirlerinde romantik unsurların incelemesine geçmeden önce şairin İtalyan şair Lepardi'ye ithaf ettiği ve sadece şaire değil aynı zamanda insan olan Leopardi'ye duyduğu saygı ve tarifsiz sevgiyi ortaya koyan *Şairin Son Eseri (To kykneio asma tou poiiti / Το κύκνειο άσμα του ποιητή)* adlı şiirine değinelim. Her iki şair de yaşam olgusu karşısında aynı acıyı dile getirmektedir ve her şeyin üzüntü, talihsizlik ve ölümün hükmü altında olmasını kabul edemiyor. Her şey boş ve nafiledir, varoluşun kendisi bile en ufak bir ilgi uyandırmamaktadır:

Στο νου του, στα μάτια, στα σπλάχνα, στο στόμα,
Η έμπνευσι τρέχει ωσάν αστραπή
Σωπάτε λίγο ν'ακούσετε ακόμα
Τη λύπη που ο βάρδος στα στήθη του κλεί.

Μια λύπη μου φθείρει τα σπλάχνα βαθειά
Και χύνει φαρμάκι ωσάν την οχιά
Ακούω την ανάγκη στη δόλια καρδιά
Ποθώ να λατρεύω κ'εγώ μια καρδιά.

Μα ποια θα σφουγγίσει τα δάκρυα που χύνω,
Και ποια θα προφέρει δυο λέξεις γλυκές;
Αυτήν την καρδιά μου, που πάλλει, σας δίνω

[77] Kostas Varnalis, *Anthropoi*, Ekdoseis Kedros, Atina 1959, s. 90.
[78] Leon Koukoulas, "Stefanos Martzokis", *Noumas*, Teukhos 502, Etos. IA, Ekdoseis Periodikou Nouma, Atina, s. 53.

Να ιδήτε αν δεν είνε γιομάτη πληγές.[79]

***

Aklında, gözlerde, bağırda, dilde,
İlham yıldırım gibi koşar
Biraz susun daha dinlemek için
Ozanın bağrına gömdüğü kederi

Bir keder yüreğimi derinden yaralıyor
Ve engerek gibi zehir akıtıyor
Zavallı yürekte dinliyorum kederi
Arzuluyorum ben de bir kalbi delicesine sevmeyi

Fakat döktüğüm gözyaşlarını kim silecek,
Kim bir çift güzel laf edecek?
Çarpan bu yüreğimi size veriyorum
Yara bere içinde değil mi görünüz.

Aralarında Stefanos Martzokis de dahil olmak üzere ölümün derin manası Yedi Adalar Ekolü'nün tüm temsilcilerini düşündürmektedir. *Titanlar Savaşı (Titanomahia / Τιτανομαχία)* şiirinde tüm varoluşun gerçekliğinin mezarın karanlık derinliklerinde gizlendiğini ileri sürmektedir. Tüm insanların yüzyıllardır açıklığa kavuşturmaya çalıştıkları trajik hakikat yokluğu hiçlikle eşanlamlıdır:

απ'τις χίλιες που τρέφω εκδικήσεις
απ' τις χίλιες πληγές μες στα στήθια.
Είμαι βάρδος της γης· την αλήθεια
θα την έβρω στο μνήμα βαθιά![80].

***

beslediğim bin intikamdan
bağrımdaki bin yaradan.
Dünyanın ozanıyım gerçeği
mezarın derinliklerinde bulacağım!

[79] Stefanos Martzokis, "To Kykneion Asma tou Poiiti", *Stefanou Martzoki, Apanta*, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, s. 151-152.
[80] Stefanos Martzokis, "İ Titanomakhia", *Stefanou Martzoki, Apanta*, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, s. 153.

Şair, *Ölüm (Thanatos / Θάνατος)* adlı şiirde, faninin mutluluktan tecrit edildiğini kabul etmektedir, çünkü hayatı ölüm tarafından yönlendirilmekte ve belirlenmektedir. Martzokis fanilerin sadece trajik kaderlerinin değil aynı zamanda onları attıkları her adımda ve her eylemlerinde takip eden korkunç ölümün de esiri olduklarını ileri sürmektedir:

Τρέμω, παγόνω, θρηνώ, στενάζω·
Τι μαύρη απάτη για το θνητό!
Τι μας χωρίζει;- μ'οργή φωνάζω
Από τη γη μας στον ουρανό;

Μικρή εκκλησούλα θωρώ μπροστά μου
μπαίνω εκεί μέσα ν'αναπαυθώ·
γέρνω στον Πλάστη τα γονατά μου,
θωρώ μία κάσα μ'ένα νεκρό.[81]

***

Titriyorum, çok üşüyorum, feryat ediyorum, iç çekiyorum,
Fani için ne kötü bir hile!
Bizi ayıran nedir? -Öfkeyle haykırıyorum
Dünyamızdan gökyüzüne.

Önümde küçük bir kilise görüyorum
nefeslenmek için giriyorum içeri
Yaratıcının önünde diz çöküyorum,
içinde ölünün olduğu bir tabut görüyorum.

İnsan ırkı sonu gelmez bir dizi kötülük ve felakete tahammül göstermeye mahkûmdur, hayatının akıbetini önceden bilmeye mahkumdur ve en kötüsü de şudur ki bu gidişatı değiştirmek için hiçbir şey yapabilecek durumda değildir. Daha somut bir şekilde ifade etmek gerekirse *Yürek ve Akıl (Kardia kai Nous / Καρδιά και Νους)* adlı şiirde beklediğinin ölümden başka bir şey olmadığını açık bir şekilde ifade etmektedir. Yaşam onu o denli hayal kırıklığına uğratmıştır ki bu yüzden artık hayrına olan sonunun gelişini çok arzulamaktadır:

[81] Stefanos Martzokis, "O Thanatos", *Stefanou Martzoki, Apanta*, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, s. 175.

Κι'όταν θελήσω ο δύστυχος να γράψω,
μέσα η καρδιά στα στήθη λαχταρίζει
κι'από θυμό κι'από ντροπή θα κλάψω.

Το μάτι μου γυρίζω αγριεμένο
κι' απ'τα χαρτιά που η σκέψη μου στολίζει,
όχι ζωή, μα θάνατο προσμένω.[82]

***

Ve ben zavallı yazmak isteyince,
içte bağrımda yürek çırpınıyor
öfkeden de utançtan da ağlayacağım.

Gözümü çeviriyorum öfkeyle
düşüncemin süslediği kağıtlardan da,
yaşam değil, ancak ölüm bekliyorum.

Titanlar Savaşı (Titanomahia / Τιτανομαχία) adlı şiirde de ölüme yönelik zapt edilmez bir eğilim kendini göstermektedir. Şair ümitsiz bir şekilde ölümü davet etmekte ve ona özgürlüğün hediyesini bahşetmesi için yalvarmaktadır, canını sıkan şeylerden onu kurtarmasını istemektedir. Ölüm şaire göre insanı üzen ve acı gerçeklikten uzaklaştıran şeylerden onu kurtarabilir. Ölüm Martzokis'in şiirlerinde bir kurtarıcı bir halaskâr gibi görülmektedir:

Λευτεριά μες στον κόσμο γυρεύω
κ'είμαι δούλος και πάντα στενάζω
σαν πατέρας το θάνατο κράζω
τα δεσμά της να λύσει η καρδιά.[83]

***

Dünyada özgürlük arıyorum
ve köleyim sürekli de inliyorum
bir baba gibi ölümü çağırıyorum
yürek, çözsün prangalarını.

[82] Stefanos Martzokis, "Kardia kai Nous", *Stefanou Martzoki, Apanta*, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, s. 71.
[83] Stefanos Martzokis, "Titanomakhia", *Stefanou Martzoki, Apanta*, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, s. 154.

Komplo (Synomosia / Συνωμοσία) adlı şiir Stefanos Martzokis'in kâinat ve aldatıcı yaşama karşı beslediği olumsuz düşünce konusunda ifşa edicidir. Şaire göre dünya Tanrı tarafından, kusursuz bir ümitsizlik anında bulunduğu sırada yaratıldı. Bu yaradılışın sonucu, sırlarla dolu, anlaşılması zor, binlerce sorun ve acının içinde boğulan dayanılmaz bir yaşam ve bunun yanısıra içinde bulunduğu ve esas hedefi onu mahvetmek olan düşman çevreyle mücadele etmekten aciz güçsüz bir insandır. Şair için ölümlü insan, önceden iyi planlanmış bir cinayetin ve mükemmel bir komplonun kurbanıdır.

Ο Πλάστης έκαμε τούτη τη χτίση
όταν βρισκότανε σ'απελπισιά.-
Βάρη ανυπόφορα στη γη που ζούμε!
Θάλασσα ακοίμητη και σκοτεινή!-
Έγκλημα εγίνηκε προτού πλαστούμε
κ'είναι μυστήριο τούτη η ζωή.[84]

***

Yaratıcı bu eseri
ümitsizlik içindeyken yarattı.
Yaşadığımız dünyada dayanılmaz yükler!
Karanlık ve uyumayan deniz!-
Cinayet biz yaratılmazdan önce işlendi
ve bu yaşam bir sırdır.

Stefanos Martzokis *Mücadele (Pali / Πάλη)* adlı şiirinde, insanın omuzlarında İsa'nın çilelerinin sembolü, eziyetlerin ve güçlüklerin simgesi olan dayanılmaz bir haç taşıdığını ileri sürmektedir. Doğa insana küçümseyici bir şekilde davranmakta ve karşı karşıya olduğu problemleri çözme konusunda ona yardım etmeye hiç hevesli değildir:

Τρέχω σ'αυτή τη χτίση
μ'ένα σταυρό στον ώμο
κι'όλο ακλουθώ ένα δρόμο
με δίχως τελειωμό.

Κάπου η μεγάλη φύση
κάπου και μένα στέλλει,
γίγαντα αλλού με θέλλει,

[84] Stefanos Martzokis, "Synomosia", *Stefanou Martzoki, Apanta*, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, s. 106.

έρμο ζωύφι εδώ.[85]

***

Bu dünyada koşuyorum
omuzlarımda bir haç ile
ve sürekli bir yol takip ediyorum
sonu gelmez bir şekilde.

Yüce tabiat bir yere
beni de bir yere gönderiyor,
başka yerde dev olayım istiyor
burada ise zavallı bir böcek.

Stefanos Martzokis *Aynı Dünya (O İdios Kosmos / O ίδιος κόσμος)* adlı şiirinde, kendisine neşe ve mutluluk dolu bir yaşam vadeden doğanın sözleri nerede kaldı diye kendi kendine soruyor. Kendisi yaşamı boyunca bu mutlulukla asla karşılaşmamıştır, önüne çıkan tek şey gerek doğanın gerekse bizzat yaşamın sert yüzü olmuştur:

Που ναν'η αθώα χαρά μου που εδώ πέρα
μούταζε η φύση πως θέ ναναι αιώνια;
Το πρόσωπο της μάνας, του πατέρα
Μια δύναμη σκεπάζει καταχθόνια.[86]

***

Sonsuz olacağına dair tabiatın burada bana
vaatte bulunduğu masum neşe nerede acaba?
Annenin, babanın yüzünü
Sinsice bir güç görünmez kılıyor.

Şair, *Ağlama (Min klais / Μην κλαις)* başlığını taşıyan bir sonraki şiirinde okurunu etrafına bir bakmaya davet ediyor ve güçsüz, savunmasız insana seslenerek doğanın her gün hazırladığı mutsuzluk ve acıdan başka bir şey görmeyeceğini belirtiyor. Ümitsizlik ve yalan, sadece keder ve çirkinliğin kontrolü altındaki tüm evrene hükmetmektedir. Bu tümüyle düşmanca ortamda insan, müttefikten yoksun bir vaziyette tek başınadır çünkü doğanın

[85] Stefanos Martzokis, "İ Pali", *Stefanou Martzoki, Apanta*, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, s. 52.
[86] Stefanos Martzokis, "O İdios Kosmos", *Stefanou Martzoki, Apanta*, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, s. 85.

kendisi de ona sırtını dönmüştür ve hiçbir yardım eli uzatmamaktadır. Sadece mutsuzluk ve acılar yaşamın içine yuvalanmıştır ve en kötüsü de doğa, bu hayal kırıklığı yaratan durumun iştirakçisi ve işbirlikçisidir:

Γύρισε εδώ το δακρισμένο μάτι να ιδείς
σ'αυτή τη φύση που ευωδιάζει, απελπισιά
παντού και μαύρη απάτη.
Κύτταξε πόσοι δύστυχοι εδώ ζούμε.[87]

***

Yaşlı gözünü buraya çevir görmek için
bu güzel kokan doğada, ümitsizlik
her yerde ve kötü sahtekarlık.
Bak ne kadar çok mutsuz insan burada yaşıyoruz.

Güneşte (Ston ilio / Στον ήλιο) adlı şiiri, doğanın tümünün, istisnasız her ölümlüye karşı ilgisizliğinin ve insanlık dışı davranışının bir örneğini teşkil etmektedir. Martzokis öfkeyle güneşe seslenerek ışınlarının ruhundaki karanlığı uzaklaştırma konusunda kendisine yardımcı olmadığını söylüyor. Güneş huzurlu ve mutlu krallığına çekilmiş vaziyette insanın karanlık yolunu aydınlatmak istemiyor. Uçsuz bucaksız dipsiz bir kuyuda bulunan insana güneş bile en küçük bir yardımı yapmayı reddediyor. Aynı şiirde, hayal kırıklığına uğramış Martzokis güneşe sesleniyor ve "ben doğaya ne yaptım da beni teveccühünden mahrum bıraktı, kusurum neydi de beni daimî karanlığa gömdü" diye sormaktadır. Doğa, insanın bakışını esir almış bir halde onu güzel olan her şeyden, çirkin hayatını değiştirebilecek nitelikteki her şeyden uzak tutmaktadır:

Πέσμου στη φύση τι έκαμα
και στο σκοτάδι μ'έχει βυθισμένο
σαν να ποθεί το βλέμμα μου
σε τόσο φως ναναι για πάντα ξένο.[88]

***

[87] Stefanos Martzokis, "Min Klais", *Stefanou Martzoki, Apanta*, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, s. 86.
[88] Stefanos Martzokis, "Ston İlio", *Stefanou Martzoki, Apanta*, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, s. 158.

Söyle bana doğaya ne yaptım
ve beni karanlığa gömülmüş halde tutuyor
sanki bakışımın bu kadar ışığa
sonsuza kadar yabancı kalmasını ister gibi.

Stefanos Martzokis *Bilgeliğe (Sti Sofia / Στη Σοφία)* adlı şiirinde eski bir aşkını hatırlıyor ve insanın elde etmeye çalıştığı ne varsa basit bir hareketle onları silerek yılların ne kadar da baş döndürücü bir hızla geçtiğinin farkına varıyor. Zamanın hızlı geçişi insanlığın en büyük meselesini oluşturuyor ve buna karşı ölümlünün tepki göstermesi ve isyan etmesi mümkün değildir.

Λαχτάρα ακοίμητη κ'απελπισία!
Τα χρόνια τρέχουνε γοργά, γοργά·
Βαθιά σε κρύψανε στη γη την κρύα
Κ'εμένα μ'άφησαν χωρίς καρδιά.[89]

***

Dinmeyen arzu ve ümitsizlik!
Yıllar hızlıca geçiveriyor
Derinlere gizlediler seni soğuk toprağa
Beni de kalpsiz bıraktılar.

Stefanos Martzokis *Tanrı'ya (Sto Theo / Στο Θεό)* şiirinde, mutsuz yaşamının yeniden bir anlam kazanması için Yaratıcı'ya yitip gitmiş gençliğinden bir anını dahi olsa kendisine bahşetmesi için yalvarıyor:

Λάβε για με το δύστυχο ευσπλαχνία
και δόσε μου, πατέρα μου, βοήθεια,
και μία στιγμή άπ' την πρώτη μου ηλικία.[90]

***

Ben talihsize merhamet göster
Tanrım ve bana yardım et
de gençlik yaşımdan bir ânı bahşet.

[89] Stefanos Martzokis, "Sti Sofia", *Stefanou Martzoki, Apanta*, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, s. 175-176.
[90] Stefanos Martzokis, "Sto Theo", *Stefanou Martzoki, Apanta*, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, s. 93.

Stefanos Martzokis *Zifiri Karanlık (Mavro Pykno Skotadi / Μαύρο Πυκνό Σκοτάδι)* adlı şiirinde isabetli bir şekilde dünyanın sadece mutsuzluğun güneşi tarafından aydınlatıldığını belirtiyor. Fanilerin tüm hayatı felaketin, acının, yalnızlığın ve ümitsizliğin eseridir. İnsanlık onu mutluluk ve ümitten uzak tutan çalkantılı bir yaşamın sarsılmaz tanıklarıdır:

Μα μες σ'αυτή τη χτίση
πνιγμένη μες στα θάμπη,
σαν ήλιος μόνο λάμπει
γυρμένη η δυστυχιά.[91]

***

Ancak bu evrende
karanlığa gömülmüş bir halde,
güneş gibi sadece parlıyor
yan yatmış halde mutsuzluk.

Eğer Beni Görüyorsan (An me thoreis /Αν με θωρείς) adlı şiirinde şair tüm gezegenin mutsuzluğunu kalbine gömdüğünü belirtmektedir.

Αν με φριχτή λαχτάρα
Στο στήθος μου έχω κλείσει
Της κόλασης τα μίση
Της γης τη δυστυχιά.[92]

***

Eğer korkunç bir arzuyla
Bağrıma gömdüysem
Cehennemin nefretlerini
Dünyanın mutsuzluğunu.

Pek Çok Kez (Polles fores / Πολλές φορές) adlı şiirinde Martzokis, mutsuzluğunu ve ümitsizliğini tüm boyutuyla ortaya koymaktadır. Kırılgan olduğunu ve en ufak bir merhamet ve acıma olmaksızın her yönden şiddetli takibata maruz kalmış olduğunu hissetmektedir. Onunla karşılaşan insanlar

[91] Stefanos Martzokis, "Mavro Pykno Skotadi", *Stefanou Martzoki, Apanta*, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, s. 56.
[92] Stefanos Martzokis, "An me Thoreis", *Stefanou Martzoki, Apanta*, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, s. 59.

solgun yüzünden bu kederli ve melankolik şaire mezarın çok yakın olduğunu anlamaktadır:

Πολλές φορές βουβός και λυπημένος
στην ερημιά μονάχος μου πηγαίνω·
τον ουρανό κυττάζω απελπισμένος
και τους κάμπους με βλέμμα αγριεμένο.

Όποιος με ιδεί με πόνο με κυττάζει
Και λέει σιγά με μάτια δακρισμένα:
Ο δύστυχος στο μνήμα του πλησιάζει.[93]

***

Pek çok kez dilsiz ve üzgün
ıssızlıkta tek başıma gidiyorum
ümitsizce gökyüzüne bakıyorum
ve öfke dolu bakışla vadilere.

Beni kim görse acıyarak bana bakıyor
Ve yaşlı gözlerle yavaşça şöyle diyor:
Zavallı mezarına yaklaşıyor.

Ay'da (Sto feggari / Στο φεγγάρι) adlı şiirde şair tek dostunun mutsuzluk ve acı olduğunu ifade etmektedir:

Καμμιά δεν κλειώ στα στήθη μου ευτυχία
κι'αν μες στη γη λίγο θα ζήσω ακόμα,
θε νάχω συντροφιά την δυστυχία.[94]

***

Bağrımda hiçbir mutluluk gizlemiyorum
Eğer dünyada biraz daha yaşarsam,
bana mutsuzluk arkadaş olacak.

[93] Stefanos Martzokis, "Polles Fores", *Stefanou Martzoki, Apanta*, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, s .67.
[94] Stefanos Martzokis, "Sto Feggari", *Stefanou Martzoki, Apanta*, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, s. 159.

Röntgen Işınları (Ahtides Retgken / Αχτίδες Ρέτγκεν) adlı şiirinde ise insanların her gün maruz kalmak zorunda oldukları işkence ve acı dışında her şeyin büyük bir gizem olduğunu ifade etmektedir:

Όλα κινούνται κι'όλα είναι μυστήριο·
η βουβή τους λαλιά μας είνε ξένη,
μόνο ορατό μας είνε το μαρτύριο.[95]

***

Her şey hareket halinde ve her şey gizemdir
onların dilsiz sesi bize yabancıdır,
bizim için görünür olan tek şey işkencedir.

Son olarak Martzokis *Tek Başına (Erimos / Έρημος)* adlı şiirinde tek başına ve umudun terk ettiği biri olarak yaşadığını kabul etmektedir:

Την άπειρη ψυχή μου
καθένας ας θαυμάσει
έρμος σ'αυτή τη πλάση
δίχως ελπίδα ζώ.[96]

***

Sonsuz ruhuma
herkes hayranlık duysun
bu evrende tek başıma
ümitten yoksun yaşıyorum.

Sonuç

Yedi Adalar Ekolünü oluşturan şairlerden bu çalışmanın sınırları içinde Dionysios Solomos, Georgios Tertsetis, İoulios Typaldos, Aristotelis Valaoritis, Gerasimos Markoras ve Stefanos Martzokis'in şiirlerinde romantik unsurlar irdelenerek şiilerinden romantik motifler içeren örnekler incelenmiştir. Yunanca bilen araştırmacılar da göz önünde bulundurularak

[95] Stefanos Martzokis, "Akhtines Retgken", *Stefanou Martzoki, Apanta*, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, s. 76.
[96] Stefanos Martzokis, "Erimos", *Stefanou Martzoki, Apanta*, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, s. 58.

incelenen şiirlerin özgün Yunanca metinleri ve Türkçe çevirileri tarafımızdan yapılarak birlikte verilmiştir. Çevirinin şiir dilinde kaçınılmaz bir şekilde anlam kayıplarına neden olduğu gerçeğinden hareketle Yunanca özgün metne olabildiğince sadık kalınmış ancak şiirlerin Türkçede anlaşılır olması için de azami özen gösterilmeye çalışılmıştır. Şiirlerin dili, aynı dönemde (1830-1880) başkent Atina'da faaliyet gösteren Birinci Atina (ya da Atina Romantik Ekolü) şiirlerinin aksine konuşma dili olan dimotikidir.

Yukarıda incelenen şairler ve şiirleri üzerine yapılan değerlendirmelerden anlaşıldığına göre Yedi Adalar Ekolü şiirinde bariz bir İtalyan tesiri görülmektedir. Şairlerin neredeyse tamamı yüksek öğrenim için İtalya'ya gitmişlerdir. Orada İtalyan kültürü ve bu kültürün Avrupa çapında kabul görmüş Foscolo, Alfieri, Monti, Manzoni, Leopardi, Carducci gibi önemli aydınlarıyla ve o yıllarda Avrupa'da olduğu gibi İtalya'da da hüküm süren romantizmle tanışmaları, onların şiir yaratıcılığı üzerinde ciddi tesirler bırakmıştır. Şiirlerde doğa tasvirleri ve ölüm gibi romantik motifler çok belirgindir. Şairlerde romantizmin özelliklerinden olan karamsarlık ve negatif ruh hali görülmekle birlikte onlar insanı ve onun günlük yaşamındaki sorunları temel alarak varoluşsal meselelerle de ilgilenmektedir.

KAYNAKÇA

CANNA, Giovanni, *Dionisios Solomos, Uno studente dell'Università di Pavia negli anni 1815-1818*, Discorso inaugurale dell'anno accademico 1896-1897, letto nell'Universitá di Pavia il 16 Novembre dal Professore di Letteratura Greca Giovanni Canna, Edizioni Successori Bizzoni, Pavia 1896.

ÇETİŞLİ, İsmail, *Batı Edebiyatında Edebi Akımlar*, Akçağ Yayınları, Ankara 2014, s. 82-86.

DİMARAS, Konstantinos Th., *Ellinikos Romantismos*, 3. Ekdosi, Ermis, Atina 2009.

Dizionario biografico degli italiani, Volume 96, Istituto dell'Enciclopedia Italiana, Roma 2019.

"Eptanisiaki Skholi" *Leksiko Neoellinikis Logotekhnias*, Defteri Ektyposi, Ekdoseis Pataki, Atina 2008, ss. 678-680.
GARANTOUDİS, Euripidis, *Oi Grammatologikoi Prosdiorismoi, Eptanisiaki Skholi*, Egkheiridio Meletis, Elliniko Anoikhto Panepistimio, Patra 2008.
_____, *Vasika Gnorismata tis Poiitikis Paragogis, Glossa*, Egkheiridio Meletis, Elliniko Anoikhto Panepistimio, Patra 2008.

_____, *Oi Eptanisioi kai o Solomos, Opseis mias Synthetis Skhesis (1820-1950)*, Ekdoseis Kastanioti, Atina 2001.

KALOSGOUROS, Georgios, "Skiaigrafiai Sykhronon, Gerasimos Markoras", *İonios Anthologia, Miniaio İstoriko, Filologiko, Kallitekhniko Periodiko*, Atina 1930, ss. 61-68.

KARANTONİS, Andreas, *Fanariotiki kai Eptanisiaki Poiisi*, Ekdoseis Epikairotita, Atina 1987.

KONOMOS, Dinos, *O Georgios Tertsetis kai ta Evriskomena Erga tou,* Ekdoseis Vivliothiki tis Voulis, Atina 1984.

KOUKOULAS, Leon, "Stefanos Martzokis", *Noumas*, Teukhos 502, Etos. IΆ, Ekdoseis Periodikou Nouma, Atina, ss. 53-58.

KSENOPOULOS, Grigorios, "İ Eptanisiaki Poiisi", *Neoellinika Grammata*, Atina 17 Augoustou 1940, ss. 1-5.

LAZANAS, Vasileios, "To Metafrastiko Ergo tou Aristoteli Valaoriti", *Nea Estia*, Teukhos 1259, Tomos 106, Ekdoseis Estia, Atina 1979, ss. 596-610.

"Markoras Gerasimos", *Leksiko Neoellinikis Logotekhnias*, Defteri Ektyposi, Ekdoseis Pataki, Atina 2008, ss.1340.

MARKORAS, Gerasimos, "O Orkos", *Άπαντα,* Anastylose Georgios Valetas, Ekdoseis Pigi, Atina 1950, ss.17.

_____, "Dyo", *Apanta*, Anastylose Georgios Valetas, Ekdoseis Pigi, Atina 1950, ss. 222-223.

_____, "Fani Mikroulaki", *Apanta*, Anastylose Georgios Valetas, Ekdoseis Pigi, Atina 1950, ss. 217-218.

_____, "İ Varkoula", *Apanta*, Anastylose Georgios Valetas, Ekdoseis Pigi, Atina 1950, ss. 226-227.

_____, "Pateras", *Apanta*, Anastylose Georgios Valetas, Ekdoseis Pigi, Atina 1950, ss. 198-199.

_____, "O Geronautis", *Apanta*, Anastylose Georgios Valetas, Ekdoseis Pigi, Atina 1950, ss. 272-273.

_____, "Thanatos kai Zoi", *Apanta*, Anastylose Georgios Valetas, Ekdoseis Pigi, Atina 1950, 199-200.

MARTZOKİS, Stefanos, "Akhtines Retgken", *Stefanou Martzoki, Apanta*, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, ss.76-77.

_____, "An me Thoreis", *Stefanou Martzoki, Apanta*, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, ss. 59-60.

_____, *Apanta*, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, ss. 1-21.

_____, "Erimos", *Stefanou Martzoki, Apanta*, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, ss. 58-59.

_____, "İ Pali", *Stefanou Martzoki, Apanta*, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, ss. 52-53.

_____, "İ Titanomakhia", *Stefanou Martzoki, Apanta*, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, ss. 153-154.

_____, "Kardia kai Nous", *Stefanou Martzoki, Apanta*, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, ss. 71-72.

_____, "Mavro Pykno Skotadi", *Stefanou Martzoki, Apanta*, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, ss. 56-57.

_____, “Min Klais”, *Stefanou Martzoki, Apanta*, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, ss. 86-87.

_____, “O İdios Kosmos”, *Stefanou Martzoki, Apanta*, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, ss. 185-186.

_____, “O Thanatos”, *Stefanou Martzoki, Apanta*, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, ss. 175-176.

_____, “Polles Fores”, *Stefanou Martzoki, Apanta*, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, ss. 67-68.

_____, “Sti Sofia”, Stefanou Martzoki, Apanta, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, ss. 175-176.

_____, “Sto Feggari”, *Stefanou Martzoki, Apanta*, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, ss. 159-160.

_____, “Ston İlio”, Stefanou Martzoki, Apanta, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, s. 158-159.

_____, “Sto Theo”, Stefanou Martzoki, Apanta, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, s. 93-94.

_____, “Synomosia”, *Stefanou Martzoki, Apanta*, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, ss. 156-157.

_____, “Titanomakhia”, *Stefanou Martzoki, Apanta*, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, ss. 154-155.

_____, “To Kykneion Asma tou Poiiti”, *Stefanou Martzoki, Apanta*, Prologiko Simeioma Marinou Sigourou, Typois P. G. Makris, Atina 1923, ss. 151-152.

MİNOTOU, Marieta, “İonios Anthologia”, *Miniaio İstoriko, Filologiko, Kallitekhniko Periodiko*, Zakinthos Martios 1930, ss. 5-25.

MOULLAS, Panagiotis, “Logotekhnia 1830-1880”, *İstoria tou Ellinikou Ethnous*, Tomos 13, Ekdotiki Athinon, Atina 1977, ss. 492-514.

MPOUMPOULİDİS, Faidon; Glykeria, Mpoumpoulidou, *İ Neoteri Elliniki Logotekhnia*, Tomos I, Ekdoseis Grigori, Atina 1984.

_____, *Eptanisiaki Lohotekhnia*, Tomos Protos, Ekdoseis Grigoris, Atina 1970.

_____, *Ai Epidraseis epi tou Ergou tou İouliou Typaldou,* Ekdoseis Estia, Atina 1947.

NİRVANAS, Pavlos, "Aristotelis Valaoritis", *Dialekseis Peri Ellinon Poiiton tou 19 Aionos*, Tomos B, Sti Seira Dialekseis Filologikou Syllogou Parnassou, Typois P. D. Sakellariou, Atina 1925, ss. 98-100.

PALAMAS, K., *Dionysios Solomos*, Epimeleia M. K. Khatzigiakoumis, Ekdoseis Ermis, Atina 1970.

_____, "O Lamartine eis tin Nean Ellinikin Poiisin", *Apanta,* Tomos 12, Ekdoseis Mpiri, Atina 1972, ss. 9-27.

_____, *Solomos Dionysios*, Megali Elliniki Egkyklopaideia, Tomos KB, Ekdoseis Pyrsos, Atina 1932.

PAPADOPOULOS, Athanasios, "To Frikodes Stoikheion eis tin Poiisin tou Valaoriti", *Filologikos Syllogos Parnassos*, Tomos H (8), Arithmos 4, Typografeio İ. Myrtidis, Atina 1966, ss. 7-8.

SOLOMOS, Dionysios, "İ Farmakomeni ston Adi (apospasma)", *Apanta, Poiimata*, Tomos Protos, Epimeleia- Simeioseis Linou Politi, Ekdoseis İkaros, Atina 2005, ss. 152-153.

_____, "Orfeo", *Apanta, Peza kai İtalika*, Tomos Deuteros, Epimeleia-Simeioseis Linou Politi, Ekdoseis İkaros, Atina 2005.

_____, "Skhediasmata I", *Apanta, Peza kai İtalika*, Tomos Deuteros, Epimeleia- Simeioseis Linou Politi, Ekdoseis İkaros, Atina 2005, s. 277-278.

_____, "Sto Thanato tis Mikris Anipsias", *Apanta, Poiimata*, Tomos Protos, Epimeleia- Simeioseis Linou Politi, Ekdoseis İkaros, Atina 2005, ss. 56-57.

_____, "Anamnisis", *Apanta, Poiimata,* Tomos Protos, Epimeleia- Simeioseis Linou Politi, Ekdoseis İkaros, Atina 2005, ss. 87-88.

_____, "Eis Filon Psykhoragounta", *Apanta, Poiimata*, Tomos Protos, Epimeleia- Simeioseis Linou Politi, Ekdoseis İkaros, Atina 2005, ss. 50-51.

_____, "O Thanatos tou Voskou", *Apanta, Poiimata,* Tomos Protos, Epimeleia- Simeioseis Linou Politi, Ekdoseis İkaros, Atina 2005, ss. 61-62.

TERTSETİS, Georgios, "İ Anastasia", *O Georgios Tertsetis kai ta Evriskomena Erga tou,* Epimeleia Dinos Konomos, Ekdoseis Vivliothikis tis Voulis ton Ellinon, Atina 1984, ss. 90-91.

_____, "İ Limni", *O Georgios Tertsetis kai ta Evriskomena Erga tou*, Epimeleia Dinos Konomos, Ekdoseis Vivliothikis tis Voulis ton Ellinon, Atina 1984, ss. 93-94.

"Typaldos İoulios", *Leksiko Neoellinikis Logotekhnias,* Defteri Ektyposi, Ekdoseis Pataki, Atina 2008, ss. 2221-2222.

TYPALDOS, İoulios, "Dyo Aggeloi", *Apanta,* Anastylose Dinos Konomos, Ekdoseis Pigi, Atina 1953, ss. 54-55.

_____, "İ Treli", *Apanta,* Anastylose Dinos Konomos, Ekdoseis Pigi, Atina 1953, ss. 63-64.

_____, "Skorpioi Stikhoi", *Apanta,* Anastylose Dinos Konomos, Ekdoseis Pigi, Atina 1953, ss. 104-105.

"Valaoritis Aristotelis", *Leksiko Neoellinikis Logotekhnias,* Defteri Ektyposi, Ekdoseis Pataki, Atina 2008, ss. 240-241.

VALAORİTİS, Aristotelis, "Asma Deuteron İ Metanoia", *Poiimata kai Peza B',* Epilogi kai Filologiki Epimeleia G. P. Savvidis - E. Tsantsanoglou, Ekdoseis İkaros, Atina 1981, ss. 66 -67.

_____, "Epi tis Nekrikis Klinis S. Messala molis Efivou", *Poiimata kai Peza,* Epilogi kai Filologiki Epimeleia G. P. Savvidis - E. Tsantsanoglou, Ekdoseis İkaros, Atina 1982, ss. 77-78.

_____, "Epi to Thanato tis Thygatros mou Nathalias", *Poiimata kai Peza*, Epilogi kai Filologiki Epimeleia G. P. Savvidis - E. Tsantsanoglou, Ekdoseis İkaros, Atina 1982, ss. 77-78.

_____, "To Kserizomeno Dendro", *Poiimata kai Peza B'*, Epilogi kai Filologiki Epimeleia G. P. Savvidis - E. Tsantsanoglou, Ekdoseis İkaros, Atina 1981, ss. 87-88.

VAPHOPOULOS, Giorgos, "İ İstoriki Thesi tou Valaoriti stin Elliniki Poiisi", *Nea Estia*, Teukhos 1259, Atina 1979, ss. 51-52.

VARNALİS, Kostis, *Anthropoi*, Ekdoseis Kedros, Atina 1959.

VELOUDİS, Giorgos, *Mona-Zyga, Deka Neoellinika Meletimata*, Ekdoseis Gnosi, Atina 1992.

ZADES, Dimosthenis, *Stefanos Martzokis, O Teleutaios Poiitis tis Eftanisiakis Skholis*, Ekdoseis Mauridis, Atina, (Tarihsiz).

ZAMPELİOS, Spyridon, *Ta Kritika Keimena, Pothen i Koini Leksis Tragoudo? Skepseis peri Ellinikis Poiiseos ypo Spyridonos Zampeliou, Atina 1859*, Ekdoseis İdryma Kosta kai Elenis Ourani, Atina 1999.

ZORAS, Georgios, *Eptanisiaka Meletimata, A, Eisagogi eis tin Eptanisiakin Skholin, Oi Ekprosopoi tis Eptanisiakis Skholis, Eptanision Dokimia Peri Glossis*, Spoudastirion Vyzantinis kai Neoellinikis Filologias tou Panepistimiou Athinon, Atina 1960.

_____, *Eptanisiaka Meletimata B, Eisagogi eis tin Eptanisiakin Skholin, Oi Ekprosopoi tis Eptanisiakis Skholis, Eptanision Dokimia Peri Glossis*, Spoudastirion Vyzantinis kai Neoellinikis Filologias tou Panepistimiou Athinon, Atina 1960.

_____, *Eptanisiaka Meletimata 5, İstorika kai Filologika Keimena*, Spoudastirion Vyzantinis kai Neoellinikis Filologias tou Panepistimiou Athinon, Atina 1976.

_____, *Poiisis kai Pezografia tis Eptanisou*, Epimeleia G. Zora, Vasiki Vivliothiki 14, Ekdotikos Oikos Zakharopoulou, Atina 1958.

_____, *Thyvris, Syllavos Meletimaton Ellino-İtalikou Thematologiou*, Ekdoseis Domos, Atina 1999.